

To: 5.1.2e @delft.nl; 5.1.2e @delft.nl; 5.1.2e @shell.com; 5.1.2e @shell.com; 5.1.2e
5.1.2e 5.1.2e @denhaag.nl; 5.1.2e 5.1.2e @cbre.com; 5.1.2e
5.1.2e 5.1.2e @denhaag.nl; 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e 5.1.2e @rijswijk.nl; 5.1.2e 5.1.2e @rijswijk.nl; 5.1.2e 2e @pzh.nl;
5.1.2e 5.1.2e @mrdh.nl; 5.1.2e 5.1.2e

From: 5.1.2e
Sent: Tue 4/17/2018 12:40:50 PM
Subject: FW: Agenda bestuurlijk overleg Shell – Rijswijk - 23 april 2018
Received: Tue 4/17/2018 12:41:01 PM
[Maatschappelijke Bijdrage Shell Rijswijk.pdf](#)
[Agenda bestuurlijk overleg Shell 23 april 2018.pdf](#)
[Bevindingen Kesslerpark buiten verzoek fase 1.pdf](#)
[Concept kernpunten bestuurlijk overleg Shell Rijswijk 18 feb 2018.pdf](#)
[Economische Impactanalyse vertrek Shell Rijswijk.pdf](#)

Beste mensen,
Zojuist zijn de stukken voor het bestuurlijk overleg verstuurd.
Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e
Verzonden: dinsdag 17 april 2018 14:12
Aan: 'Gemeente Rijswijk' 5.1.2e (5.1.2e @rijswijk.nl); 5.1.2e @rijswijk.nl; 'Provincie Zuid Holland A. Bom-Lemstra'
(5.1.2e @pzh.nl); 5.1.2e @denhaag.nl; 5.1.2e @shell.com; 5.1.2e ; 5.1.2e @shell.com; 5.1.2e
5.1.2e @shell.com'

Onderwerp: Agenda bestuurlijk overleg Shell – Rijswijk - 23 april 2018
Geachte deelnemers van het bestuurlijk overleg Shell,
Bijgaand treft u de agenda met bijlagen aan voor het 2^e bestuurlijk overleg Shell – Rijswijk op maandag 23 april a.s. om 9.30 uur op het hoofdkantoor van Shell Nederland B.V. in Den Haag.
In het vorige overleg is, gezien de marktgevoeligheid van informatie, besloten dat deze geheim is, buiten de werkgroep en de betrokken bestuurders.
Tot maandag,
Met vriendelijke groet,
5.1.2e
5.1.2e

Metropoolregio Rotterdam Den Haag
Westersingel 12 | 3014 GN | Rotterdam
Postbus 21012 | 3001 AA | Rotterdam
Meer weten? Kijk op www.mrdh.nl en volg ons via Twitter op @metropoolregio of praat mee met #MRDH

To: Janssen, RA [5.1.2e]@pzh.nl
Cc: [5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]@pzh.nl; [5.1.2e] [5.1.2e]@pzh.nl; [5.1.2e] [5.1.2e]@pzh.nl; [5.1.2e] [5.1.2e]@pzh.nl; [5.1.2e] [5.1.2e]@pzh.nl; [5.1.2e] [5.1.2e]@pzh.nl; [5.1.2e] [5.1.2e]@pzh.nl
From: [5.1.2e]
Sent: Fri 10/6/2017 2:58:43 PM
Subject: Antwoord op vragen van het lid Lacin over de berichten dat er een grote brand heeft plaatsgevonden bij de Esso-raffinaderij in het Botlekgebied
Received: Fri 10/6/2017 2:58:44 PM

Rik,

Hierbij de antwoorden op onderstaande vragen van het lid Lacin over de berichten dat er een grote brand heeft plaatsgevonden bij de Esso-raffinaderij in het Botlekgebied:

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2017Z11034&did=2017D27668>

Met vriendelijke groet,

[5.1.2e]

Medewerker Public Affairs

Afdeling Bestuur

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1 | Kamer C 2.50

Postbus 90602 | 2509 LP DEN HAAG

T [5.1.2e]

M [5.1.2e]

www.zuid-holland.nl

[5.1.2e]

-Wanneer u de provincie Zuid-Holland een e-mail stuurt, ontvangt u binnen 2 werkdagen een reactie en binnen twee weken een antwoord. Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearchiveerd.

-Vragen kunt u stellen via het contactformulier

Van: [5.1.2e]

Verzonden: donderdag 24 augustus 2017 10:41

Aan: Janssen, RA

CC: [5.1.2e]

Onderwerp: Vragen van het lid Lacin (SP) aan de minister en staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu over de berichten dat er een grote brand heeft plaatsgevonden bij de Esso-raffinaderij in het Botlekgebied

Goedemorgen Rik,

Hierbij de vragen van het lid Lacin (SP) aan de minister en staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu over de berichten dat er een grote brand heeft plaatsgevonden bij de Esso-raffinaderij in het Botlekgebied (ingezonden 23 augustus 2017)

1

Heeft u kennisgenomen van de berichten over een grote brand die op maandag 21 augustus woedde bij de Esso-raffinaderij in het Botlekgebied? 1) 2)

2

Hoe is het mogelijk dat omwonenden wel werden geconfronteerd met rookwolken, neerslaande roetdeeltjes en een zware oliegeur, maar dat zij niet terecht konden op de website van de regionale hulpdiensten? Klopt de bewering van de Veiligheidsregio dat de website werd overbelast door enerzijds onderhoud en anderzijds het grote aantal bezoekers? Zo ja, deelt u de mening dat deze website bij uitstek een platform is dat te allen tijde in de lucht dient te zijn?

3

Klopt het dat een eerste NL-Alert pas een uur na het uitslaan van de brand werd verzonden en dat de informatie in dat bericht niets vermeldde over de locatie van de brand? 3)

4

Deelt u de mening van dat geen of onvolledige communicatie via de daarvoor bestemde kanalen weinig vertrouwen geeft in het geval van calamiteiten? Hoe denkt u dit in de toekomst te voorkomen?

5

Wat is u bekend over de vrijgekomen roetdeeltjes? Hoe worden de omwonenden geïnformeerd over gezondheidsrisico's? Op welke wijze worden zij door Esso gecompenseerd voor mogelijk geleden schade?

6

Beseft u dat dit het tweede (of eigenlijk derde) recente incident is in de regio Rijnmond na het incident bij Shell Pernis, waarbij de communicatie richting bewoners tekortschiet? Sluit u een samenhang tussen beide missers uit? Deelt u de mening dat de communicatie bij al deze incidenten gezamenlijk moet worden onderzocht? 4)

1) NU.nl, 21 augustus 2017: Grote brand bij raffinaderij in Botlek, <http://www.nu.nl/binnenland/4889252/grote-brand-bij-raffinaderij-in-botlek.html>

2) NOS.nl, 21 augustus 2017: Grote brand bij raffinaderij in Botlek-gebied, <https://nos.nl/artikel/2189168-grote-brand-bij-esso-106699-rij-in-botlekgebied.html>

3) NOS.nl, 22 augustus 2017: Onderzoek naar haperende communicatie Esso-brand, <https://nos.nl/artikel/2189217-onderzoek-naar-haperende-communicatie-essobrand.html>

4) NOS.nl, 9 augustus 2017: Omwonenden Shell Pernis hekelen informatievoorziening, <https://nos.nl/artikel/2187298-omwonenden-shell-pernis-hekelen-informatievoorziening.html>

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

Medewerker Public Affairs

Afdeling Bestuur

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1 | Kamer C 2.50

Postbus 90602 | 2509 LP DEN HAAG

T 5.1.2e

M 5.1.2e

www.zuid-holland.nl

5.1.2e

-Wanneer u de provincie Zuid-Holland een e-mail stuurt, ontvangt u binnen 2 werkdagen een reactie en binnen twee weken een antwoord. Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearhiveerd.

-Vragen kunt u stellen via het contactformulier

To: 5.1.2e [5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Thur 8/24/2017 8:42:38 AM
Subject: RE: Vragen van het lid Lacin (SP) aan de minister en staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu over de berichten dat er een grote brand heeft plaatsgevonden bij de Esso-raffinaderij in het Botlekgebied
Received: Thur 8/24/2017 8:42:38 AM

Nu live raadsdebat in Rotterdam over Shell (en Esso).
<https://rotterdam.raadsinformatie.nl/vergadering/310793/Actualiteitenraad%2024-08-2017?>
Met vriendelijke groeten,

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

onder ander document verstrekt id 106699

5.1.2e

5.1.2e
5.1.2e

- Wanneer u de provincie Zuid-Holland een e-mail stuurt, ontvangt u binnen 2 werkdagen een reactie en binnen twee weken een antwoord. Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearchiveerd.
- Vragen kunt u stellen via het contactformulier

To: 5.1.2e 5.1.2e
From: 5.1.2e
Sent: Wed 3/15/2017 2:02:10 PM
Subject: RE: interview Shell morgen
Received: Wed 3/15/2017 2:02:11 PM

Beste 5.1.2e
Dank voor de opzet. Waarschijnlijk zal het gesprek toch vooral gaan over, waar deze dame zich met name mee bezig houdt, en dat is volgens opgaaf de befaamde Shell-scenario's. maar het is goed om jou opzet aan te houden, al zal ik de vragen die ik haar eerder schreef (zie hieronder), toch ook willen stellen.
Eigenlijk was ik ervanuit gegaan dat ik de eerste woordvoerder zou zijn, temeer ik eigenlijk echt geen tijd heb om de verslaglegging achteraf te organiseren. Is dat ook oke wat jou betreft?
Ik kan overigens wel ca 9.45 al bij shell in de lobby zijn, is dat een goed idee, om dan eea nog ff af te stemmen?

Met vriendelijke groet,

13 5.1.2e

5.1.2e

Afdeling Mobiliteit en Milieu

T 5.1.2e | M 5.1.2e

Twitter 5.1.2e

5.1.2e @pzh.nl

5.1.2e

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1

Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

www.zuid-holland.nl

Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearchiveerd.
-Vragen kunt u stellen via het [contactformulier](#).

Van: 5.1.2e [5.1.2e @planet.nl]

Verzonden: woensdag 15 maart 2017 14:52

Aan: 5.1.2e

Onderwerp: RE: interview Shell morgen

Dag 5.1.2e,

Even een voorzet voor het gesprek morgen.

We hebben maar een uur, dus we moeten strict zijn:

- het gesprek moet m.i. accent hebben bij Wind op zee en niet Energietransitie als geheel.
- het gesprek moet niet gaan over technieken maar over de maatschappelijke (meer)waarde.

Op basis van de voorgaande interviews kan ik me als leidraad zoiets voorstellen als:

.a. Maatschappelijke (meer)waarde voor de kustregio's

Hoe ziet Shell die Ned. En de kustregio's?

Te onderscheiden waarden:

- werkgelegenheid, opleiding etc.
- Local content (havens, assemblage, toelevering door MKB etc)
- t.a.v. Duurzaamheidsopgave van de Provincie(s) (relatie met WOZ)
- Participatie (via modellen als Meewind (particulieren), HVC (gemeenten), WP Friesland (provincie)

.b. (Meer)waarde m.b.t het Duurzame Energiesysteem als totaal

Hoe past WOZ bij toekomstige energiesysteem van Zuid-Holland etc.?

.c. WOZ-systeem in 2030

.a1. Hoe ziet Shell het WOZ-systeem in 2030, andere vorm dan nu?

Installatie, Operationeel, Afzet, Integratie met natuur, visserij, andere energievormen?

Grootschaliger, industrialisatie?

.a2. Hoe ziet ze Shell zelf als onderneming in 2030?

Kan je je daarin vinden?

Wie van ons speelt eerste woordvoerder?

Zal ik dat doen?

Met groet,

5.1.2e

5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e
5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e
107031 5.1.2e

Verstrekt onder document id 106659

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

onder ander document verstrekt id 106659

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

onder ander document verstrekt id 106659

5.1.2e

5.1.2e

Verzonden: vrijdag 8 juni 2018 12:20
Aan: 5.1.2e 5.1.2e); 5.1.2e); 5.1.2e @shell.com; 5.1.2e @shell.com; 5.1.2e ;
5.1.2e 5.1.2e); 5.1.2e @tudelft.nl; 5.1.2e
Onderwerp: Verkennen open innovatiecentrum Geothermie/Duurzame ondergrond Rijswijk
Tijd: woensdag 13 juni 2018 14:00-16:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.
Locatie: TNO Delft, Leeghwaterstraat 44, 2628 CA, zaal 1.007

I.v.m. beschikbaarheid faciliteiten is de locatie Delft.

5.1.2e
Energy
T 5.1.2e Princetonlaan 6 P.O. Box 80015 5.1.2e @tno.nl
M 5.1.2e 3584 CB Utrecht 3508 TA UTRECHT www.tno.nl Disclaimer

<< Bestand: image001.gif >>

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

To: 5.1.2e | 5.1.2e | @pzh.nl; 5.1.2e | 5.1.2e | @pzh.nl]
Cc: 5.1.2e | 5.1.2e | @pzh.nl; 5.1.2e | 5.1.2e | @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Mon 6/25/2018 10:59:10 AM
Subject: FW: Verkennen open innovatiecentrum Geothermie/Duurzame ondergrond Rijswijk
Received: Mon 6/25/2018 10:59:12 AM
[Discussie open innovatiecentrum Rijswijk Update 21 6 2018.pdf](#)
[Test equipment Wells RD v3PdK.PDF](#)

Beste 5.1.2e en 5.1.2e

Hierbij de info over de mogelijkheden voor een innovatiecentrum geothermie in Rijswijk. TNO en TUDelft nemen de lead. Maar wij willen ze natuurlijk wel helpen om dit een succes te maken. Ik heb iig al reeds InnovationQuarter aangemeld, om te hebben met een eventueel bidbook richting Shell.

Is het van belang deze info nog mee te geven aan Adri voor bestuurlijk overleg as vrijdag?

Of een keer agenderen op pho van Han, nog voor het reces? Om kijken of han dit ook in het concept voor de Energiecampus past?

Met vriendelijke groet,

12 5.1.2e

5.1.2e

Afdeling Mobiliteit en Milieu

T 5.1.2e | M 5.1.2e

5.1.2e

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1

Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

www.zuid-holland.nl

Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearchiveerd.

-Vragen kunt u stellen via het [contactformulier](#).

Van: 5.1.2e | 5.1.2e | @tno.nl]

Verzonden: vrijdag 22 juni 2018 18:37

Aan: 5.1.2e | 5.1.2e | @shell.com; 5.1.2e | @shell.com; 5.1.2e | 5.1.2e |

(5.1.2e); 5.1.2e | @tudelft.nl; 5.1.2e | 5.1.2e | @tudelft.nl

CC: 5.1.2e

Onderwerp: Verkennen open innovatiecentrum Geothermie/Duurzame ondergrond Rijswijk

Beste mede-verkenner,

Allereerst hartelijk dank voor jullie aanwezigheid en de goede discussie vorige week woensdag.

Erg goed om te zien dat iedereen bereid was om op korte termijn de agenda hier voor beschikbaar te maken of waar dat lastiger was, zeer goede vervanger te regelen.

Bijgevoegd de presentaties die zijn gebruikt als discussiestuk tijdens de meeting (hier en daar al met aanpassingen, n.a.v. acties die uit de meeting kwamen, zie onder).

We zijn met elkaar aan het verkennen of het mogelijk is om de onderzoeksfaciliteiten (gericht op well technology) in Rijswijk te behouden en om te toveren tot een open innovatie centrum voor 'well innovation for sustainable energy' (werknaam) om zo:

- Een significante bijdrage te leveren aan de beoogde kostenreductie (rendabel & veilig maken) van geothermie uit het Masterplan geothermie
- Technologische oplossingen te ontwikkelen & bedrijvigheid te creëren, die voor de energietransitie & economie Zuid-Holland (glastuinbouw, gebouwde omgeving, industrie) maar ook voor heel Nederland waarde opleveren.
- Een start te maken met een alternatieve invulling van de locatie Kesslerpark in Rijswijk, aansluitend op het idee/optie uit het convenant (Provincie Zuid-Holland, gemeentes, Shell) om een campus op die locatie te creëren.
- Een geheel aan testfaciliteiten en field labs te hebben in Nederland, die gezamenlijk een 'nationaal onderzoekscentrum geothermie' kunnen vormen, die een groot deel van de innovatie-vraagstukken op dit onderwerp aan kan pakken
- Ook voor andere geo-toepassingen dan geothermie oplossingen te ontwikkelen: energiebuffering, co2-opslag, goedkoper en veiligermaken van het afsluiten/verlaten van olie- en gasputten.

Uit de meeting kwam een gedeeld beeld, dat het onderzoek van deze optie zeker de moeite waard is.

Daarnaast werd het beeld onderschreven, dat de optelsom van faciliteiten en field labs in Nederland tot een nationaal onderzoekscentrum, een wenselijk beeld is, met de ambities in Nederland op gebied van geothermie.

De belangrijkste vragen voor vervolg waren:

1. Hoe complementair zijn de diverse faciliteiten / field labs (of: is er niet teveel overlap tussen de fieldlabs)?
2. Hoe dekken de diverse faciliteiten / field labs de innovatievragen uit het masterplan aardwarmte af (en zijn er nog witte vlekken)?

3. Wat wordt het business model / de business modellen rondom zo'n innovatiecentrum en laat zich dit vertalen in een 'bid 107127_{ok}'?

4. Wat is er nodig voor Shell om de verkoop van de faciliteiten tijdelijk te pauzeren (en wat is er voor nodig om de verkoop af te stellen en in te stemmen een alternatief plan)?

Met betrekking tot de eerste twee vragen hebben 5.1.2e (TNO) en 5.1.2e (TU Delft) samen gezeten om dit alvast voor locaties Rijswijk en Delft in kaart te brengen. Ze hebben de slide 14-16 aangepast uit om, zoals gevraagd tijdens de meeting, aan te geven hoe de testfaciliteiten Rijswijk en het field lab in Delft grotendeels complementair zijn en passen op de Innovatie Routekaarten uit het Masterplan Aardwarmte.

Met betrekking tot punt 4 heeft Shell laten weten bereid te zijn om tot september de huidige activiteiten m.b.t. het ontmantelen / overdragen aan derden van de faciliteiten uit te stellen. Shell vraagt van de geïnteresseerde partners een verzoek voor exclusieve onderhandeling tot minimaal september met optie tot verlenging indien er aanleiding voor is. Wij hopen dat alle partners hiertoe bereid zijn (we beloven effort te steken in het onderzoeken van de optie met als doel in september met een voorstel te komen). Zo ja, zal TNO hiertoe het voortouw nemen en een draft verzoek namens alle partners opstellen.

Doel: voor september een MOU met betrokken partijen (incl Shell), met een voorstel voor het opzetten en uitvoeren van een open innovatie programma/centrum, inclusief intentie voor financiering & beoogd business model van het centrum/programma.

Om tot een gedragen business model te komen, stellen wij voor om wat 'bilaterale' gesprekken in te plannen, om hier met elkaar aan te bouwen.

Dat is makkelijker in te plannen en geeft voldoende ruimte om de wensen van alle partijen goed mee te nemen en te bespreken.

We willen zo tot een gedragen business plan komen voor dit initiatief.

Kort daarop willen we weer een plenaire meeting plannen. Liefst nog voor het merendeel op zomervakantie gaat.

We zien uit naar de vervolggesprekken en hopen, dat we met hetzelfde enthousiasme gezamenlijk tot een goed plan kunnen komen.

Mochten jullie vragen, opmerkingen of aanvullende ideeën hebben, stuur ze a.u.b. of neem op een andere manier contact met ons op.

Met vriendelijke groet,

Het (tijdelijk) coördinatie-team van het consortium.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

From: 5.1.2e
Sent: Thur 3/12/2015 11:58:18 AM
Subject: Workshop KM-SHELL-DBI op 24-03-2015
Received: Thur 3/12/2015 11:59:01 AM
[route-to-shell-rijswijk.pdf](#)

Tijd	Lengte	Onderwerp	Presentator
------	--------	-----------	-------------

0097

Nav de uitvraag van TNO over Rijswijk. Ik leef met het beeld dat Adri zich met deze case heeft bemoeit vanuit Slim ruimtegebruik en economie/field labs oid. Ik heb van TNO eerder begrepen dat het om veel meer gaat dan alleen de put die interessant is voor geothermie. Mij is dan ook niet bekend wie de behandelend ambtenaar is voor dit dossier en wat de stavaza is. Ik ben gevraagd deel te nemen aan een call maar zonder te weten wat de vraag aan ons is. Uit de reactie van 5.1.2e maak ik op dat Adri ook niet betrokken is bij deze case. Des te belangrijker dat er snel duidelijkheid komt wat onze betrokkenheid wel is. Ik heb begrepen dat al deze partijen op korte termijn duidelijkheid nodig hebben omdat Shell anders zal besluiten tot afbraak vd put en verkoop vh gebouw. Er zit vast een financiële vraag aan PZH aan vast.

met vriendelijke groet

Han Weber, gedeputeerde provincie Zuid-Holland

secretaresse 5.1.2e 5.1.2e

Begin doorgestuurd bericht:

Van: "5.1.2e" <5.1.2e@pzh.nl>

Onderwerp: FW: besluitvorming Shell Rijswijk facilities; verzoek om telefonische afspraak Shell/Min.EZK/Gemeente Rijswijk/EBN/Provincie Zuid-Holland/TNO

Datum: 28 september 2018 om 15:55:50 CEST

Aan: "Weber, JF" <5.1.2e@pzh.nl>

Han, zie onderstaand ter informatie.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e van gedeputeerde mr. J.F. (Han) Weber
Gedeputeerde voor Energie, Natuur & Recreatie en Landbouw

5.1.2e

Afdeling Facilitaire Zaken | bureau Secretariele Ondersteuning en Loket

T 5.1.2e

E 5.1.2e @pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1 | 2596 AW

Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

www.zuid-holland.nl

-Wanneer u de provincie Zuid-Holland een e-mail stuurt, ontvangt u binnen 2 werkdagen een reactie en binnen twee weken een antwoord. Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearcheeerd.

provincie **HOLLAND**
ZUID

Van: 5.1.2e

Verzonden: donderdag 27 september 2018 20:28

Aan: 5.1.2e; 5.1.2e 5.1.2e

Onderwerp: RE: besluitvorming Shell Rijswijk facilities; verzoek om telefonische afspraak Shell/Min.EZK/Gemeente Rijswijk/EBN/Provincie Zuid-Holland/TNO

Gaat volgens mij puur om het geothermie / energie campus deel. Lijkt me voor Han dus.

5.1.2e, morgen even contact?

5.1.2e

Verzonden met mijn Windows Phone

Van: 5.1.2e

Verzonden: 27-9-2018 12:20

Aan: 5.1.2e

Onderwerp: FW: besluitvorming Shell Rijswijk facilities; verzoek om telefonische afspraak Shell/Min.EZK/Gemeente Rijswijk/EBN/Provincie Zuid-Holland/TNO

Dag 5.1.2e en 5.1.2e,

Han heeft op 5 oktober om 8.15 uur onderstaand telefonisch overleg.

Han vraagt of jullie dit overleg willen voorbereiden en of dit onderwerp niet meer bij de portefeuille van Adri Bom hoort?

Ik hoor graag van jullie.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e van gedeputeerde mr. J.F. (Han) Weber
Gedeputeerde voor Energie, Natuur & Recreatie en Landbouw

107914 5.1.2e

5.1.2e

Afdeling Facilitaire Zaken | bureau Secretariele Ondersteuning en Loket

T 5.1.2e

E 5.1.2e @pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1 | 2596 AW

Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

www.zuid-holland.nl

-Wanneer u de provincie Zuid-Holland een e-mail stuurt, ontvangt u binnen 2 werkdagen een reactie en binnen twee weken een antwoord. Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearhiveerd.

provincie **ZUID-HOLLAND**

Van: 5.1.2e) [5.1.2e @tno.nl]

Verzonden: donderdag 27 september 2018 10:23

Aan: 5.1.2e

Onderwerp: besluitvorming Shell Rijswijk facilities; verzoek om telefonische afspraak Shell/Min.EZK/Gemeente Rijswijk/EBN/Provincie Zuid-Holland/TNO

Urgentie: Hoog

Geachte mevrouw, heer,

Gisteren heb ik onderstaand verzoek uitgezet bij Shell/ 5.1.2e , Min.EZK/ 5.1.2e en verzoeker 5.1.2e

5.1.2e Gemeente Rijswijk/Michiel Bezuijen op verzoek van 5.1.2e TNO.

Van 5.1.2e Geo Energy TNO, begreep ik dat de heer Weber ook uitgenodigd had moeten worden om deel te nemen aan deze telefonische afspraak. Dit wist ik niet dus met excuses voor het ongemak wat dit ongetwijfeld met zich meebrengt.

Hierbij het vriendelijke verzoek of de heer Weber deel zou kunnen en willen nemen aan deze telefonische afspraak.

Na inventarisatie van onderstaande uitgezette data, hou ik helaas maar 1 datum over en dat is **5 oktober as van 8.15-8.45**. Ik hoop dat u dit kunt voorleggen aan de heer Weber en dat in zijn agenda ruimte gemaakt zou kunnen worden.

In afwachting van uw reactie, en nogmaals met excuses,

5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e , **TNO Executive Board**

Bezoekadres/Visitaddress: Anna van Buerenplein 1, 2595 DA Den Haag/The Hague | Postbus/ P.O. Box 96843 | 2509 JE Den Haag/The Hague

Voor deze locatie geldt een legitimatieplicht. TNO hanteert het overheidsbeleid, alleen een geldig paspoort of identiteitskaart en een geldig rijbewijs zijn erkende legitimatiebewijzen.

For this location you need an identification (passport, ID or drivinglicense).

E: 5.1.2e @tno.nl | T: 5.1.2e Mob. 5.1.2e www.tno.nl

This e-mail and its contents are subject to the DISCLAIMER.

Gisteren uitgezet:

N.a.v. telco 5.1.2e 5.1.2e met 5.1.2e 13/9 jl en de daaropvolgende meeting met stakeholders 14/9 jl. is tussen 5.1.2e

5.1.2e en 5.1.2e afgesproken dat TNO het initiatief zou nemen om – indien opportuun, afhankelijk van de uitkomsten van het stakeholdersoverleg van vrijdag 14/9 jl. – de komende twee weken een telefonische meeting zal organiseren op het niveau van 5.1.2e

5.1.2e Michiel van Bezuijen en 5.1.2e om de besluitvorming op het juiste niveau te tillen en dus te versnellen.

5.1.2e heeft aangegeven dat de telefonische afspraak opportuun is.

Hierbij de mogelijkheden van 5.1.2e waarop de telefonische afspraak, duur ga ik uit van een half uur zou kunnen plaatsvinden in de komende twee weken:

Woensdag 3 oktober tussen 8.45-10.30

Woensdag 3 oktober tussen 13.15 – 14.15

Woensdag 3 oktober na 18.00

Donderdag 4 oktober tussen 8.00-9.00

Donderdag 4 oktober tussen 13.30-14.30

Vrijdag 5 oktober tussen 8.00-9.00

Vrijdag 5 oktober vanaf 13.30 tot in de avond.

Maandag 8 oktober tussen 8.00-9.00

Dinsdag 9 oktober tussen 8.00-9.00

Dinsdag 9 oktober na 18.00

Woensdag 10 oktober tussen 8.00-10.00

Woensdag 10 oktober tussen 12.00-15.30

Donderdag 11 oktober tussen 8.00-9.00

Donderdag 11 oktober tussen 11.00-12.00

Donderdag 11 oktober na 15.30 tot in de avond

Vrijdag 12 oktober tussen 8.00-9.30

107914 12 oktober tussen 11.00-14.00

0098

Vrijdag 12 oktober na 17.00 tot in de avond

Graag verneem ik de **meerdere mogelijkheden** zodat ik een goede inventarisatie kan maken. Ik hoop dat t lukt om de afspraak te maken. Is een uitdaging voor ons denk ik.

Ik verneem jullie reactie graag.

M.vr.gr.

5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e, **TNO Executive Board**

Bezoekadres/Visitaddress: Anna van Buerenplein 1, 2595 DA Den Haag/The Hague | Postbus/ P.O. Box 96843 | 2509 JE Den Haag/The Hague

Voor deze locatie geldt een legitimatieplicht. TNO hanteert het overheidsbeleid, alleen een geldig paspoort of identiteitskaart en een geldig rijbewijs zijn erkende legitimatiebewijzen.

For this location you need an identification (passport, ID or drivinglicense).

E: 5.1.2e @tno.nl | T: 5.1.2e Mob. 5.1.2e www.tno.nl

This e-mail and its contents are subject to the DISCLAIMER.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

To: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
Cc: 5.1.2e || 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl
From: 5.1.2e
Sent: Tue 2/6/2018 11:06:17 AM
Subject: FW: contact Stas Stientje van Veldhoven
Received: Tue 2/6/2018 11:06:17 AM

Beste 5.1.2e en 5.1.2e, zie onderstaand bericht. Han heeft Stientje dus bereikt vorige week. Ze is bewust, maar heeft nog geen oplossing. To be continued!

Met vriendelijke groet,

13 5.1.2e

5.1.2e
Afdeling Mobiliteit en Milieu
T 5.1.2e | M 5.1.2e
Twitter 5.1.2e @pzh.nl
5.1.2e
Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearchiveerd.

-Vragen kunt u stellen via het [contactformulier](#).

Van: 5.1.2e

Verzonden: donderdag 1 februari 2018 15:19

Aan: 5.1.2e

CC: 5.1.2e

Onderwerp: RE: contact Stas Stientje van Veldhoven

Hallo 5.1.2e,

Han heeft geen tel. Afspraak met Stientje van Veldhoven. Zij hebben elkaar bereikt via de app. Han heeft haar zijn zorgen overgebracht en zij heeft aangegeven er zich bewust van te zijn en er mee bezig te zijn. Zij weet echter nog niet hoe dit op te lossen. Is dit voldoende informatie voor jou?

Met vriendelijke groet,

5.1.2e
gedeputeerde mr. J.F. (Han) Weber
Gedeputeerde voor Energie, Natuur & Recreatie en Landbouw

5.1.2e

Afdeling Facilitaire Zaken | bureau Secretariele Ondersteuning en Loket

T 5.1.2e
E 5.1.2e @pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1 | 2596 AW
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

-Wanneer u de provincie Zuid-Holland een e-mail stuurt, ontvangt u binnen 2 werkdagen een reactie en binnen twee weken een antwoord. Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearchiveerd.

Van: 5.1.2e

Verzonden: woensdag 31 januari 2018 10:21

Aan: 5.1.2e; Weber, 5.1.2e

CC: 5.1.2e

Onderwerp: contact Stas Stientje van Veldhoven

Urgentie: Hoog

Beste Han, 5.1.2e

Naar aanleiding van ons overleg afgelopen vrijdagochtend met 5.1.2e en 5.1.2e en het pho van afgelopen maandag, hier nog enkele notities voor telefonische overleg van Han met Stientje/I&W, tevens de brief van 5.1.2e aan van Veldhoven toegevoegd

-Afgesproken dat we ook vanuit PZH druk zetten op I&W om snel aanvullende middelen te vinden om de 3 Waterstofvulpunten (Binckhorst, Utrecht en en Arnhem) wel te financieren, die nu buiten de boot van de DKTI-subsidie zijn gevallen door loting. De loting vond plaats eind 2017, en de uitslag is aangehouden, ca 14 weken. Maar daar is dus nu al de helft van voorbij. Snelheid is dus absoluut geboden; zie ook de brief van 5.1.2e

-Voor PZH is het om 2 redenen van groot belang dat dit gerepareerd wordt:

1. de corridor A12 naar Duitsland is voor PZH van groot belang. In Duitsland gaat de H2 transitie groots van start (ca 400 nieuwe vulpunten) en een fysieke relatie met de Haven van Rotterdam via de A12 is daarin van groot belang.
2. regionaal is het initiatief in de Binckhorst van groot belang. In de Haagse regio zitten veel mogelijke launching customers

108056der 5.1.2e zelf, Shell en mogelijk ook pzh zelf, naast vele andere. In de bestaande subsidie voor de Binckhorst zitten nb0099

middelen voor 19 h2-autos. Deze dreigt dus ook verloren te gaan!). Bovendien zal de Binckhorst in eerste instantie groene waterstof af gaan nemen vanuit productiepunt op Goeree OverFlakkee (welke wel aanvullende DKTI subsidie heeft gekregen). Deze distributie functie is van groot belang voor het welslagen van de intenties van het in december getekende Waterstofconvenant op Goeree.

@ 5.1.2e: is het mogelijk om, liefst deze week nog een dergelijke belafsprak met de Staatsecretaris in te plannen?

@ 5.1.2e: mocht dit telefoongesprek nu planningstechnisch niet haalbaar zijn op korte termijn, is een backup optie dat is met 5.1.2e een briefje wordt opgesteld richting de DG (5.1.2e 5.1.2e en/of de Stas.

@ 5.1.2e: hebben jullie nog aanvullingen op bovenstaande?

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

5.1.2e

Afdeling Mobiliteit en Milieu

T 5.1.2e M 5.1.2e

Twitter 5.1.2e @pzh.nl

5.1.2e

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearchiveerd.

-Vragen kunt u stellen via het [contactformulier](#).

Aan

College van gedeputeerde staten

Kopie aan

-

Onderwerp

Convenant Open Innovatie Centrum in voormalige
Shell Well Technology Lab Rijswijk (Kessler Park)

Vorige week is in GS besloten het convenant aan te gaan tussen EZK, EBN, TNO, gemeente Rijswijk, provincie en Shell ten behoeve van het starten van een open innovatie centrum Well Technology en Warmte te Rijswijk.

Naderhand is op 14 november door het Ministerie Economische Zaken en Klimaat (EZK) aangegeven dat zij een andere positie wensen in te nemen. Dit heeft geresulteerd in een convenant met de eerder genoemde beleidsdoeleinden waarbij alle partijen, inclusief EZK, meetekenen.

De middelen toegezegd door EZK worden in zijn geheel door EBN overgenomen. Hiervoor is een nieuwe samenwerkingsovereenkomst (SOK) gemaakt, waarbij de inhoud verder overeenkomst met het eerdere convenant. In de SOK zijn de inzet en afspraken voor de provincie zijn ongewijzigd overgenomen uit het concept convenant. Provincie zal nu zowel het convenant en de samenwerkingsovereenkomst meetekenen.

1/4

Bijlagen:

Convenant Open Innovatie centrum Well Technology en Warmte

Samenwerkingsovereenkomst Open Innovatie centrum Well Technology en Warmte

To: 5.1.2e | 5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Thur 8/23/2018 8:27:30 AM
Subject: FW: Waterstofsubsidies! Tweet door 5.1.2e op Twitter
Received: Thur 8/23/2018 8:27:31 AM

[Wist je dit al?](#)

Van: 5.1.2e
Verzonden: woensdag 22 augustus 2018 16:22
Aan: 5.1.2e
Onderwerp: Fwd: Waterstofsubsidies! Tweet door 5.1.2e op Twitter
Verstuurd vanaf mijn iPhone
Begin doorgestuurd bericht:

Van: <5.1.2e @pzh.nl>
Datum: 22 augustus 2018 om 15:50:16 CEST
Aan: <5.1.2e @pzh.nl>, <5.1.2e @pzh.nl>, <5.1.2e @pzh.nl>, <5.1.2e @pzh.nl>, <5.1.2e @pzh.nl>, "5.1.2e" <5.1.2e @pzh.nl>, <5.1.2e @pzh.nl>
Onderwerp: Waterstofsubsidies! Tweet door 5.1.2e op Twitter

Beste allen,
En hier een link naar document subsidieverstrekking waterstofprojecten.
-2 maal shell adam (met focus om dieselauto's die worden omgebouwd tot h2,)
-Binckhorst, met stedin en op shell-station incl subsidie 20 voertuigen
-Oude tonge met greenpoint
-rdam noord met pitpoint.
En nog diverse andere Z-H projecten:
14, 15 en 16
21 tm 25
En 28.
We kunnen eindelijk van start!
Kijken of we er ook een energiecampus waterstof omheen kunnen organiseren, bv op GO!?
Mvg, 5.1.2e

5.1.2e

[22-08-18 10:13](#)

@ 5.1.2e @Shell buiten verzoek Een interessevraag: zijn jullie subsidieaanvragen afgewezen? en om welke redenen dan? Overigens krijgt Shell 2 miljoen euro subsidie. Zie ook: energeia.nl/energeia-artik...

[Download](#) de Twitter-app
Verstuurd vanaf mijn iPhone

To: 5.1.2e [redacted] 5.1.2e [redacted] @pzh.nl]
Cc: Weber, JF [redacted] 5.1.2e [redacted] @pzh.nl]
From: 5.1.2e [redacted]
Sent: Thur 1/18/2018 4:00:57 PM
Subject: RE: Urgent: afspraak 30 minuten met Han Weber
Received: Thur 1/18/2018 4:00:59 PM

Dank, ik zal morgen contact opnemen voor het maken van een afspraak.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e [redacted]

gedeputeerde mr. J.F. (Han) Weber

Gedeputeerde voor Energie, Natuur & Recreatie en Landbouw

5.1.2e [redacted]

Afdeling Facilitaire Zaken | bureau Secretariele Ondersteuning en Loket

T 5.1.2e [redacted]

E 5.1.2e [redacted] @pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1 | 2596 AW

Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

www.zuid-holland.nl

-Wanneer u de provincie Zuid-Holland een e-mail stuurt, ontvangt u binnen 2 werkdagen een reactie en binnen twee weken een antwoord. Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearchiveerd.

provincie **HOLLAND**
ZUID

Van: 5.1.2e [redacted]

Verzonden: donderdag 18 januari 2018 16:57

Aan: 5.1.2e [redacted]

CC: 5.1.2e [redacted]

Onderwerp: RE: Urgent: afspraak 30 minuten met Han Weber

Inderdaad, eens met 5.1.2e [redacted]

We bespreken het as maandag in pho. En vervolgens kunnen we, liefts op korte termijn een afspraak laten plannen tussen deze heren, Han, en met mij, 5.1.2e [redacted] en/of 5.1.2e [redacted] (in die volgorde, 1 is genoeg). 5.1.2e [redacted], je kan wat ons betreft de voorbereidingen alvast treffen voor deze afspraak.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e [redacted]

provincie **HOLLAND**
ZUID

5.1.2e [redacted]

Afdeling Mobiliteit en Milieu

T 5.1.2e [redacted] M 5.1.2e [redacted]

Twitter 5.1.2e [redacted]

5.1.2e [redacted] @pzh.nl

5.1.2e [redacted]

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1

Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

www.zuid-holland.nl

Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearchiveerd.

-Vragen kunt u stellen via het [contactformulier](#).

Van: 5.1.2e [redacted]

Verzonden: donderdag 18 januari 2018 8:28

Aan: 5.1.2e [redacted]

CC: 5.1.2e [redacted]

Onderwerp: RE: Urgent: afspraak 30 minuten met Han Weber

Heren, ik zet hem voor maandag op de agenda voor het pho. 5.1.2e [redacted], licht jij mondeling toe?

Vriendelijke groeten,

5.1.2e [redacted]

Directie Leefomgeving en Bestuur

5.1.2e [redacted]

5.1.2e [redacted] @pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1

Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

www.zuid-holland.nl

Van: 5.1.2e [redacted]

Verzonden: donderdag 18 januari 2018 7:38

Aan: 5.1.2e [redacted]

CC: 5.1.2e [redacted]

Onderwerp: RE: Urgent: afspraak 30 minuten met Han Weber

Hoi 5.1.2e,
Ik heb 5.1.2e gisteren uitgebreid gesproken. Wat mij betreft positief advies aan Han. Er is een beetje haast bij. Ik heb wel wat gedachten bij de strategie die ik graag straks met je bespreek. Ben vermoedelijk rond half elf op kantoor. Proberen voor het "kantklossen" met 5.1.2e

5.1.2e
Van: 5.1.2e

Verzonden: dinsdag 16 januari 2018 11:28

Aan: 5.1.2e

Onderwerp: FW: Urgent: afspraak 30 minuten met Han Weber

5.1.2e, kun jij spoedig adviseren?

Groet 5.1.2e

Verzonden met mijn Windows Phone

Van: 5.1.2e

Verzonden: 16-1-2018 11:25

Aan: 5.1.2e

CC: [Weber, JF](#)

Onderwerp: FW: Urgent: afspraak 30 minuten met Han Weber

Hallo 5.1.2e en 5.1.2e,
Zie het onderstaande. Graag z.s.m. Han hierover adviseren.
Met vriendelijke groet,

5.1.2e van gedeputeerde mr. J.F. (Han) Weber
Gedeputeerde voor Energie, Natuur & Recreatie en Landbouw

5.1.2e

Afdeling Facilitaire Zaken | bureau Secretariele Ondersteuning en Loket

T 5.1.2e
E 5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl)

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1 | 2596 AW

Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

www.zuid-holland.nl

-Wanneer u de provincie Zuid-Holland een e-mail stuurt, ontvangt u binnen 2 werkdagen een reactie en binnen twee weken een antwoord. Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearcheeerd.

provincie **HOLLAND**
ZUID

Van: 5.1.2e

Verzonden: dinsdag 16 januari 2018 11:24

Aan: 5.1.2e)

Onderwerp: RE: Urgent: afspraak 30 minuten met Han Weber

Geachte 5.1.2e,

Ik heb uw verzoek ontvangen en zal het onder de aandacht van gedeputeerde Han Weber brengen. Ik hoop u z.s.m. zijn reactie te kunnen geven.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e gedeputeerde mr. J.F. (Han) Weber
Gedeputeerde voor Energie, Natuur & Recreatie en Landbouw

5.1.2e

Afdeling Facilitaire Zaken | bureau Secretariele Ondersteuning en Loket

T 5.1.2e
E 5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl)

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1 | 2596 AW

Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

www.zuid-holland.nl

-Wanneer u de provincie Zuid-Holland een e-mail stuurt, ontvangt u binnen 2 werkdagen een reactie en binnen twee weken een antwoord. Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearcheeerd.

provincie **HOLLAND**
ZUID

Van: 5.1.2e) [5.1.2e [@joulz.nl](mailto:5.1.2e@joulz.nl)]

Verzonden: dinsdag 16 januari 2018 9:38

Aan: 5.1.2e

Onderwerp: Urgent: afspraak 30 minuten met Han Weber

Urgentie: Hoog

Geachte heer Weber,

Graag maak ik, samen met 5.1.2e, op zeer korte termijn een afspraak met u. Wij willen met u overleggen over de ontstane precaire situatie rondom het project "waterstofvulpunt Shell Binckhorst".

buiten verzoek heeft dit project in samenwerking met Shell Binckhorst ontwikkeld. Het project is zeer onfortuinlijk door loting niet in aanmerking gekomen voor de recente RVO-DKTI subsidie. Deze subsidie was bedoeld om in Nederland eindelijk een eerste H2 infrastructuur te realiseren. Het gevraagde subsidiebedrag van 800.000 euro is essentieel voor het realiseren van het project.

Het waterstofvulpunt Shell Binckhorst is een hoeksteen voor de ontwikkeling van een H2 infrastructuur en de duurzame waterstofeconomie in PZH. De komst van voldoende waterstofauto's is afhankelijk van de H2 infrastructuur. Daarnaast is afzet van duurzame waterstof in Den Haag gelinkt aan het waterstofconvenant Goeree-Overflakkee.

We vragen uw hulp om op bestuurlijk niveau kracht bij te zetten om te komen tot een oplossing. Vanuit min. I&W en het waterstofplatform H2NL wordt eveneens meegewerkt.

We maken graag tijd vrij voor een gesprek, een half uur moet voldoende zijn. Liefst op zeer korte termijn. Zou u kunnen aangeven wanneer het schikt?

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

buiten verzoek

buiten verzoek

M: 5.1.2e

5.1.2e @ buiten verzoek

buiten verzoek

buiten verzoek

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

buiten verzoek

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Van: 5.1.2e

Verzonden: vrijdag 20 april 2018 17:17

Aan: 5.1.2e

CC: 5.1.2e; Weber, JF; 5.1.2e

Onderwerp: Energiecampus

Beste 5.1.2e

Nog hartelijk dank voor het constructieve gesprek van afgelopen week maandag.

Ik zou je nog wat info toesturen.

1. Over wat we al aan opslag doen: het werkprogramma SMCG, met iig deze 2 studies:

- Inzoom conversiepark Goeree Overflakkee (stuur ik je ff apart via een wettransfer!)
- 90% versie SMCG-de analyse (onderdeel vertellijn). Downloadlink: <https://we.tl/r1IONssPgd>
- Het 80% concept rapport over analyse en mappen van het energieinnovatie ecosysteem.

2. Daarnaast hebben we uitgebreid gesproken over wat we nu zouden kunnen zien als een 'eindbeeld' van een Energiecampus. Hierbij wat noties, zowel uit ons gesprek als wat ik daarna nog heb gevonden. Graag wissel ik je nog eens nader van gedachten met je over hoe we dit eindbeeld dichterbij kunnen brengen.

- De transitiecampus ACCEZ, is mooi, en beantwoordt ook Energievragen, echter voldoet dit nog niet als eindbeeld
- Centre of Excellence E-refinery is een goed voorstel, moeten we al pzh ook steun aan verlenen, maar is te specifiek/specialistisch
- We zijn niet echt op zoek naar meer phd's, maar meer toegepast onderzoek (max 3 jaar financiering, zodat er een match gevonden moet worden met bedrijfsleven)
- In zh (maar ook nl-breed) is veel kennis aanwezig in het brede veld aan energieonderzoek en energiebedrijfsleven. Maar vaak gelijk heel specialistisch.
- Waar we naar zoeken, is bundeling van aanbod, en kijken of we meer 'systemisch' naar energietransitie kunnen kijken.
- Maar waar ook ruimte is voor 'wildcat' oplossingen: Thorium, fotonenonderzoek, nieuwe windtechnieken, (bio)fysica,
- En ook koppeling aan bedrijfsleven in transitie: buiten verzoek shell enz.
- De aanzet van de vertellijn SMCG, en dan specifiek pag 23, het legendaoverzicht, geeft eerste aanzet tot een dergelijk bundeling.

9. Waar we naar streven is een soort van masteropleiding, of topinstituut, die hier in de regio, deze bundeling als basis neemt, en dan studenten en professionals uitdagen, om naar geïntegreerde oplossingen te zoeken, en hier werk van te maken. Deze studenten worden dan breed opgeleid om te werken in de nieuwe, regionale duurzame energieindustrie/ecosysteem
10. We kunnen goed aansluiten bij de 'kennislijn' binnen het werkprogramma SMCG. Deze streeft naar, om met bv Europees, nationaal, dan wel regionaal geld, systeem onderzoeken te doen, teneinde maatschappijk de beste beslissing te nemen voor het energieinfrastructuur, incl transport, balanceren en opslag.

Voorgestelde actie:

Samen met regionale en/of nationale energieproffesoren (5.1.2e) gaan we in het najaar een EnergieSymposium organiseren, om te kijken of er draagvlak te vinden is voor een energiemaster/topinstituut en hoe en wat verder.

Voorbeelden van elders (in Nederland)

-Entrance Groningen <http://en-tran-ce.org/>

-Differ Eindhoven (ism RVO) <https://www.differ.nl/>

-bv JADS, Brainport, Den Bosch. <https://www.jads.nl/>

We horen graag of er nog dingen ontbreken, of andere suggesties.

Met vriendelijke groet,

1.2 5.1.2e

5.1.2e

Afdeling Mobiliteit en Milieu

T 5.1.2e | M 5.1.2e

Twitter 5.1.2e @pzh.nl

5.1.2e 5.1.2e

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1

Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

www.zuid-holland.nl

Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearchiveerd.

-Vragen kunt u stellen via het [contactformulier](#).

To: 5.1.2e | 5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e | 5.1.2e @pzh.nl]
Cc: 5.1.2e | 5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Fri 6/29/2018 4:50:34 PM
Subject: RE: gesprek han 5.1.2e
Received: Fri 6/29/2018 4:50:36 PM

Beste 5.1.2e en 5.1.2e ,

Helaas is mij deze mail deze week ontglipt en heb ik dus geen voorbereidend notitie. Wel heb ik toevallig deze vrijdagmiddag met 5.1.2e hierover gesproken, dus hieronder een paar korte notities voor maandag bij pho.

Helaas moet ik ook bekenenen dat ik maandagochtend reeds andere zaken in mijn agenda heb staan (buiten verzoek buiten verzoek te hebben, samen met 5.1.2e , en daarvoor in Noordwijk). Dus ik kan er niet bij zijn om onderstaande toe te lichten. Kan jij, 5.1.2e dat voor je rekening nemen, zou heel fijn zijn!?

Voorbereiding gesprek met Han Weber en 5.1.2e (The Green Village) 9 juli in de namiddag.

Aanleiding: 5.1.2e was wegens persoonlijke omstandigheden niet aanwezig op de EIBoard vergadering van 28 mei. buiten verzoek buiten verzoek Hij heeft 5.1.2e laten vervangen, maar toch wil hij eea met Han

(na)bespreken.

5.1.2e wil graag breed bespreken met Han hoe The Green Village er nu voor staat. Sinds een jaar pas echt goed op de rit, en overladen met relevante projecten, ook veel hiervan ism met pzh. Even stand van zaken doornemen oa:

-gebouwde omgeving: initiatief Energiewijk

-SMCG: ondergronds infranetwerk aanleg ism netbeheerder, bv voor Waterstof en warmte

-Dataplatform. Kunnen TGV en pzh hier samen in optrekken?

Vanuit pzh zijn dit iig 2 belangrijke projecten:

-Co Creation Centre (5.1.2e is aanspreekpunt): de subsidieaanvraag voor 3 ton is bij pzh binnen, maar nog niet rond. Dit loopt een precair pad, maar is blijkbaar voor TGV niet te versnellen. Vanuit de PZH raakt ons geduld op.

-EnergieCampus: nav van moties Ludema, werken we (nog steeds) aan een zichtbare Energiecampus. TGV is een logische plek, maar niet de enige. Momenteel werken we aan een kans om in Rijswijk een geothermie innovatiecentrum te bouwen, op de resten van het Shell gebouw. Oa ism met Tufdelt en TNO

En nice to have:

13 juli komt de regiotour van de elfwegentocht oa langs bij TGV over duurzame mobiliteit (nuon solar team en Radd, maar ook N470). Een kans om voor NOS nationale televisie ons gezamenlijke gezicht te laten zien!

Als jullie dit al kort met Han bij PHO bespreken, zal ik hier voor dinsdagmiddag een annotatie voor maken voor han voor overleg 9 juli

Mvg, 5.1.2e

Van: 5.1.2e

Verzonden: maandag 25 juni 2018 15:16

Aan: 5.1.2e

Onderwerp: gesprek han/ 5.1.2e

Hoi 5.1.2e , op maandag 9 juli heeft Han een gesprek met 5.1.2e over visie ged. op de ontw. en de rol van The Green Villange. Han wil dit een week vooraf voorbespreken. Hij staat dus voor aankomende maandag op de pho agenda.

Vriendelijke groeten,

5.1.2e

Directie Leefomgeving en Bestuur

5.1.2e

5.1.2e @pzh.nl

Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1

Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

www.zuid-holland.nl

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Onder ander document verstrekt

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

buiten verzoek

5.1.2e

Memo

Afdeling Samenleving en Economie

Contact

5.1.2e

T

5.1.2e@pzh.nl

5.1.2e

T

5.1.2e@pzh.nl

Datum

Aan

Adri Bom-Lemstra, gedeputeerde Economie

Kopie aan

Onderwerp

Persvraag over samenwerking met Shell

Via het Klant Contact Centrum is een persvraag binnengekomen over onze samenwerkingen met Shell. De vraag wordt gesteld door 5.1.2e van het Platform Authentieke Journalistiek, dat zichzelf voorstaat op 'radicaal onafhankelijke onderzoeksjournalistiek'. Het platform onderhoudt banden met Follow the Money.

De vraag luidt:

In welke overlegorganen, organisaties, adviesraden en/of publiek private partnerschappen is Shell actief, waar ook bestuursorganen van de provincie Zuid-Holland aan deelnemen?

Onduidelijk is waarom deze vraag wordt gesteld. Ik heb om opheldering gevraagd.

Mijn inventarisatie komt vooralsnog uit op:

1. De provincie is bevoegd gezag voor de milieuvergunningen van Shell.
2. Shell is net als de provincie Zuid-Holland lid van de Economic Board Zuid-Holland: <https://www.economicboardzuidholland.nl/board-2>.
3. De provincie werkt samen met Shell bij de ontwikkeling van aardwarmte. Voor het gebruik van onderzoeksfaciliteiten is een samenwerkingsovereenkomst gesloten tussen Shell,

1/3

EBN, TNO en de gemeente Rijswijk.

4. Shell is bereid gevonden om warmte te leveren aan de Warmteronde die Zuid-Holland ontwikkelt, een warmtenet dat op termijn de hele provincie zal beslaan en huizen, kassen en bedrijven van warmte zal voorzien.
5. De provincie is met Shell ondertekenaar van het Deltalinqs Climate Cooperation Program.

Shell heeft van mij een verzoek gekregen om af te stemmen. Daarop is nog niet gereageerd.

To: 5.1.2e | 5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Wed 11/28/2018 12:28:20 PM
Subject: FW: Shell
Received: Wed 11/28/2018 12:28:22 PM

FYI
Blijft wel een mooie toetsvraag hoe PZH daarmee wil omgaan in een opgave-gerichte organisatie: waar zit de accounthouder Shell?
Met vriendelijke groet,

5.1.2e
Programmateam Energietransitie
T 5.1.2e | M 5.1.2e | E 5.1.2e @pzh.nl
Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Van: 5.1.2e
Verzonden: woensdag 28 november 2018 08:41
Aan: 5.1.2e
CC: 5.1.2e
Onderwerp: RE: Shell

Hoi 5.1.2e,
Dezelfde analyse van het NOS-journaal heeft het energieteam al eerder gemaakt (5.1.2e) en is de basis voor onze industrie-strategie. Verder doen we al wel een aantal dingen met Shell en andere grote jongens, maar dat is helaas nog lang niet genoeg. Shell zal bijvoorbeeld restwarmte gaan leveren aan de warmerotonde en ze doen mee (een beetje) met de ontwikkeling van een geothermie testinstallatie.
Ze doen echter veel te weinig aan het CCS project, waar juist Shell het verschil kan maken, dat wordt nu door andere partijen aan de klimaattafels gezien als tegenwerking.
Om succesvol een soort van Groene Cirkel te kunnen starten zal Shell eerst een grote stap moeten maken (aan de klimaattafel), anders zal het worden gezien als 'green washing'. Het uitwerken van zo iets lijkt mij pas opportuun nadat het klimaatakkoord is getekend; wellicht een mooie kans voor het nieuwe college.
Met vriendelijke groet,

5.1.2e
Programmateam Energietransitie
T 5.1.2e | M 5.1.2e | E 5.1.2e @pzh.nl
Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Van: 5.1.2e
Verzonden: woensdag 28 november 2018 08:13
Aan: 5.1.2e
Onderwerp: Shell
Hoi 5.1.2e,

Doen we al iets groene circelachtigs met Shell of een van de andere top 10 bedrijven in co2 uitstoot?

5.1.2e

[Outlook voor Android](#) downloaden

To: 5.1.2e
From: 5.1.2e
Sent: Fri 4/6/2018 3:47:15 PM
Subject: Waterstof vuilinswagens voor het Haags Milieu Service in de Binckhorst.
Received: Fri 4/6/2018 3:47:16 PM

Hi, 5.1.2e ,
Leuk je gister gesproken te hebben bij de lancering van ACCEZ in Rotterdam.
Graag wijs ik je nog op het feit dat ik uit betrouwbare bron heb vernomen dat jullie overbuurman, het Shell pompstation van Kerkhof aanvullende subsidie gaat krijgen voor het bouwen van een waterstofvulpunt op de Binckhorst. En aangezien jullie iets met milieu hebben, en een krachtige doch schone vuilnisvloot wensen, lijkt het relevant om binnenkort een nader kennis te maken, zodra de officiële plannen voor het vulpunt concreter zijn. Ik kopieer hierbij mijn collega 5.1.2e in. Hij is van de vraagarticulatie waterstof. Ik hou je op de hoogte.

Met vriendelijke groet,

1. 5.1.2e

5.1.2e
Afdeling Mobiliteit en Milieu
T 5.1.2e | M 5.1.2e
Twitter 5.1.2e
5.1.2e
Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

*Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearchiveerd.
-Vragen kunt u stellen via het [contactformulier](#).*

provincie **HOLLAND**
ZUID

Memo

Directie Leefomgeving en Bestuur

Afdeling Kabinet

Contact

5.1.2e

T 5.1.2e

5.1.2e @pzh.nl

Datum

Aan

Erik van Heijningen

Kopie aan

5.1.2e

(IV), 5.1.2e

5.1.2e (EV)

Onderwerp

CO2 opslag in Barendrecht, rol voor de provincie

Op 3 september sprak 5.1.2e met burgemeester Van Belzen (Barendrecht). Daarbij kwam het project van Shell ter sprake om CO2 te transporteren naar Barendrecht en daar te injecteren in lege gasvelden voor permanente opslag. De burgemeester neemt het dossier op zich.

De Raad van de gemeente maakt zich zorgen over de veiligheid voor de burgers en klaagt over de gekleurdheid van de informatie over de gevolgen en de gevaren. Dhr. Van Belzen gaf aan dat het gemeentebestuur aan u wil vragen een intermediaire rol in te nemen richting de partijen en

1/1

onderzoeksinstituten. Hiermee is onpartijdigheid gewaarborgd.

Dit leg ik namens de 5.1.2e alvast bij u neer. De burgemeester bespreekt dit idee met zijn Raad en komt er bij u op terug.

provincie **HOLLAND**
ZUID

Verslag

Directie Leefomgeving en Bestuur

Afdeling Kabinet

Contact

5.1.2e

T 5.1.2e

5.1.2e @pzh.nl

Vergadering van

Staf CdK

Vergaderdatum

4 april 2011

Aanwezig

CdK,

5.1.2e

5.1.2e

buiten verzoek

5.1.2e

Verzoeken / uitnodigingen / agenda

5.1.2e

buiten verzoek

5.1.2e

5.1.2e

- Afscheid + kennismaking Shell (26/4, nr. 147): CdK is verhinderd maar wil een aparte afspraak maken met 5.1.2e Graag een briefje opstellen (actie 5.1.2e).

5.1.2e

5.1.2e

buiten verzoek

5.1.2e

5.1.2e

1. Het Overleg 'Versterking Chemie/Raffinage/Utilities cluster Rotterdam' is gericht op:
 - a) het in kaart brengen van gemeenschappelijke kansen en bedreigingen voor bedrijven die nu of in de toekomst deel uit maken van de sectoren chemie, raffinage en utiliteiten in het haven- en industriecomplex van Rotterdam,
 - b) het ontwikkelen van een gezamenlijk plan dat moet leiden tot behoud en versterking van bestaande bedrijfsactiviteiten en het ontwikkelen van nieuwe bedrijfsactiviteiten binnen de sectoren.
2. Voor elke vergadering wordt een agenda voorbereid; over andere onderwerpen zal geen overleg plaats hebben.
3. Iedere vorm van het overeenkomen, beslissen en delen van informatie en ander gecoördineerd gedrag dat leidt tot beperking van concurrentie is niet toegestaan en zal geen onderwerp van dit overleg zijn.
4. Het voorgaande betekent tevens dat niet wordt gesproken over en geen informatie wordt gedeeld over prijzen, producties, afzet, niet-geaggregeerde getallen betreffende capaciteiten/producties en in- en uitfasering van productieprocessen, en klanten, als gevolg waarvan de normale onzekerheid over marktgedrag van bedrijven zou kunnen verminderen.
5. Wel kan er geaggregeerde informatie op het gebied van de clusterversterking worden gedeeld en welke informatie niet is te herleiden tot een individueel bedrijf.
6. De uiteindelijke uitkomsten van dit overleg zullen afzonderlijk op mededingingsrechtelijke uitgangspunten worden getoetst, dit geldt tevens in het geval er sprake is van twijfel over de bespreekbaarheid van een onderwerp.
7. Informatie gedeeld in bilaterale gesprekken tussen individuele deelnemers aan het overleg en 5.1.2e en 5.1.2e zal worden behandeld als vertrouwelijke informatie tenzij anders aangegeven door de deelnemer.

De deelnemers hebben kennisgenomen van deze uitgangspunten en van de agenda van de vergadering d.d. 25 februari 2016 en ter bevestiging hiervan getekend.

	Naam	Bedrijf	Handtekening
1	5.1.2e		
2	5.1.2e		
3	5.1.2e		
4	5.1.2e		
5	5.1.2e		
6	5.1.2e		
7			
8	5.1.2e	buiten verzoek	
9	5.1.2e		
10	5.1.2e	buiten verzoek	
11	5.1.2e		
12	5.1.2e	buiten verzoek	
13	5.1.2e		
14	5.1.2e		
15	5.1.2e		
16			
17	5.1.2e 5.1.2e	Shell Pernis	5.1.2e
18	5.1.2e	Shell Moerdijk	
19	5.1.2e		
20	5.1.2e	buiten verzoek	
21	5.1.2e		
22	5.1.2e	buiten verzoek	
23	5.1.2e		
24	5.1.2e		
25	5.1.2e		
26	5.1.2e		
27	5.1.2e		
28	5.1.2e	buiten verzoek	
29	5.1.2e		
30	5.1.2e		
31	5.1.2e		
32	5.1.2e		

33	5.1.2e	Provincie Zuid-Holland	
34	5.1.2e	Ministerie van EZ	
35	5.1.2e	buiten verzoek	
36	5.1.2e	Clusterversterking	
37	5.1.2e	Clusterversterking	5.1.2e
38	5.1.2e		
39	5.1.2e		
40	5.1.2e	buiten verzoek	5.1.2e
41	5.1.2e		

Agenda vergadering

Overleg Versterking Chemie/Raffinage/Utilities cluster Rotterdam d.d. 25 februari 2016

Locatie: World Port Centre, Wilhelminakade 909, Rotterdam, zaal 17.001 (Rijnzaal)

- 13.00 u – 13.15 u *Ontvangst en welkom* – buiten verzoek
- 13.15 u – 14.00 u *Presentatie concept Visie & Actieplan* - 5.1.2e en 5.1.2e
- 14.00 u – 14.15 u *Pauze*
- 14.15 u – 15.00 u *Break-out sessie (in willekeurige groepen):*
Wat spreekt aan? Wat ontbreekt? Waar ben je het niet mee eens?
- 15.00 u – 15.30 u *Plenair: Feedback van de groepen*
- 15.30 u – 16.00 u *Wrap-up & Vervolg*
Verwerken inbreng → Concept-rapport naar EZ, buiten verzoek bedrijven →
Presentatie rapport → Follow-up actieplan
- 16.00 u – *Sluiting & Borrel*

Rotterdam, 2 maart 2016

buiten verzoek

In de maanden januari en februari 2016 zijn diverse gesprekken gevoerd met potentiële partners voor het grootschalige CO2 project.

[illegible]

5.1.2e

5.1.2e

buiten verzoek

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

buiten verzoek

- buiten verzoek
- Shell
- buiten verzoek

Bevindingen

Als mede-eigenaars hebben zich tot nu toe gemeld de beide provincies,

buiten verzoek

buiten verzoek

hebben dit nog in overweging.

Alle partijen met wie gesproken is scharen zich achter de notie dat de propositi de moeite van het onderzoeken waard is en herkennen een strategie om via een position paper op te werken naar een Green Deal.

buiten verzoek

moet prioriteren in de aanpak en vraagt zich af wat de meerwaarde van CO2 infrastructuur is, in vergelijking met bijvoorbeeld waterstof.

Benoemde issues;

- Borging van de kwaliteit van de CO2 voor toepassingen (tuinbouw) en voor CCS
- Concurrentie met andere stoffenstromen in de circulaire economie (waterstof bijv.)
- Huidige waarden ETS in verhouding tot ontwikkeling daarvan
- Huidig tekort aan en behoefte leveringszekerheid van CO2 is een belangrijke initiële driver
- Staat CCS ook het weer onttrekken van CO2 aan de buffer toe
- Kritisch pad hergebruik veld en leiding van Petrogas (Amsterdam – Noordzee)
- Rol OCAP in verhouding tot een open netstructuur bij meerdere aanbieders en afnemers
- Adresseren van CO2 credits op een rechtvaardige manier
- Vermijden van lock-in situaties
- Voorkomen van een fossiel imago van deze strategie
- Behoeftte aan helderheid over toepassingen van CO2 en ordegröötte volumes
- Eerste zicht op de businesscase
- Scope van de strategie: alleen de infra, of ook de bronnen (uitkoppeling)?
- Hergebruik van CO2 uit biomassa is drie keer winst
- Gebrek aan duidelijke positionering door ministerie EZ
- Grote impact op warmtenetten in Zuid-Holland en Metropoolregio Amsterdam
- Behoeftte aan een scherpe boödschap in één A4-the
- Beeld van de impact op het vestigingsklimaat in Amsterdam (biomassa hub) en Rotterdam

Planning

Februari – maart: Oriënterende gesprekken met alle co-owners

Maart – april: opwerken eerste versie position paper op basis van input uit alle gesprekken

April – mei: Consultatieronde position paper en invulling witte vlekken met co-owners

Mei – juni: Oriënterende gesprekken me sponsors en spelers in het maatschappelijk veld

Juli – September: Green Deal

Agenda;

24 maart update voortgang project, 10:00 @

buiten verzoek

1 april presentatie in meeting

buiten verzoek

NB1 Communicatie houden we de komende tijd nog low profile. De presentatie van het position paper geeft aanleiding tot een communicatiestrategie die we parallel opwerken.

NB2 voel je vrij om de issuelijst aan te vullen, die gebruiken we bij het vullen van het position paper!

Connecting European Facilities: 2016/17 General Call

Accelerate LNG for Inland Waterway Transportation

1.0 Background & Context: Improving Air Quality and Decarbonising our Transport Network

As the European Commission states in the document *Clean Power for Transport: A European Alternative Fuels Strategy*, alternative fuels are indispensable for decarbonising transport and for improving air quality in towns and cities. Natural gas in its liquefied form (LNG) is one alternative fuel which is technologically ready, with the potential to be cost-effective deployed at scale. Furthermore, the creation of an infrastructure network for LNG also paves the way for the introduction and future roll-out of Liquefied Bio-Gas (pure or blended).

The LNG Masterplan forecast potential LNG demand from the Rhine at 156,000 metric tonnes by 2020 and up to 1,390,000 metric tonnes by 2035¹. However, today there are just five vessels operating on LNG in the Rhine corridor, with a combined LNG consumption estimated at a little less than 2,500 metric tonnes per annum (<2% of 2020 expected 2020 demand). The European Directive on Alternative Fuels Infrastructure (DAFI) mandates the development of a comprehensive network of LNG refuelling stations for inland navigation by 2030, yet today, there are only eight locations where LNG can be delivered to inland barges and all of these are via flexible, yet less operationally efficient, truck-to-ship supply. Drastic action is needed to drive a cleaner energy transition in the coming decades, overcoming market barriers which include the availability of LNG-supply infrastructure, end-to-end bunkering process efficiency, design readiness and the capital cost premium of LNG-propelled vessels, finance availability and regulatory uncertainty. Single hulled barges need to be phased out in 2019, giving a window of opportunity *now* to drive the future of inland waterway transportation towards cleaner fuels.

2.0 Action: Investing in Supply & Demand to Overcome Barriers in the Adoption of Clean Fuels

This Action will design, construct and optimise the operation of an innovative network of LNG bunkering infrastructure, combined with client vessels. This pilot deployment takes place within a strategic part of the network, spanning 1300km of navigable waterways. Once deployed, the operation of the infrastructure and client vessels will be studied in a real-life trial, which will be translated into a business plan to overcome the market barriers and facilitate the further roll-out of infrastructure and vessels by the applicants and wider market players. Complementary to the LNG Masterplan, which centred on the Rhine-Danube, the business plan will provide focus to desired infrastructure expansion across the Elbe, Havel and tributaries, providing another necessary bridge to LNG infrastructure development in Eastern Europe.

The Action consists of the following activities:

1. Pilot deployment of an innovative bunkering pontoon infrastructure at the Port of Amsterdam;
2. Pilot deployment of a first-of-a-kind 3000m³ LNG bunker barge, with operational capability to extend LNG supply into the hinterland, along the Class VI network, spanning from Rotterdam to hinterland as far as Basel;
3. Pilot deployment of a pioneering containerised LNG bunker supply terminal at a strategic location on the Elbe;
4. Establishment of additional, flexible, truck-to-ship bunkering infrastructure, including Strasbourg & Hamburg.
5. Pilot deployment of up to fifteen first-of-a-kind LNG powered IWT vessels. These complement the 15 LNG-fuelled barges under construction at Veka's shipyard, by Plouvier.
6. Real-life trial, spanning ten core ports on the network, leading to a business plan for the scale-up and roll out of LNG across the network, with focus on the Elbe and commercially viable connectivity to Eastern Europe.

3.0 Project Stakeholders: Pioneers and Partners Collaborating Across the Value Chain

The proposed Action, brings together one of the leading LNG suppliers, Shell, one of the leading manufacturers of vessels, **buiten verzoek** one of the innovators of clean energy infrastructure, **buiten verzoek** and representing port authorities, **en verz** **buiten verzoek**. Supported by other critical players, including further pioneering ports, shipyards, shipowners and equipment manufacturers, the partners commit to realising a successful transition, combining supply and demand, to drive down costs by economies of scale and identify learning which brings efficiency across the complete supply chain. It will also enable capability development in European shipyards and lower regulatory uncertainty through delivering compliant vessel designs to the market to lower barriers to entry for future investors, namely ship-owners and banks.

4.0 Next Steps: Your Support Requested to Enable a Transition

Alternative fuels can play a prominent role in the decade to come resulting in improvement in air-quality, the decarbonisation of transport, creation of growth and jobs, heightened European competitiveness, and the diversification of the energy supply. However in its early stages co-financing is necessary to bridge the economic gap until investments are commercially defensible.

Please show your commitment to the acceleration of cleaner fuels by offering a letter of support to the partners:

buiten verzoek

¹ http://www.lngmasterplan.eu/images/2015-12-16_05_LNG_MP_FE_Market_studies_Rhine 5.1.2e .pdf

provincie **HOLLAND**
ZUID

Memo

Contact

5.1.2e

T 5.1.2e

5.1.2e @pzh.nl

Datum

Aan

Commissaris van de Koning

Kopie aan

Onderwerp

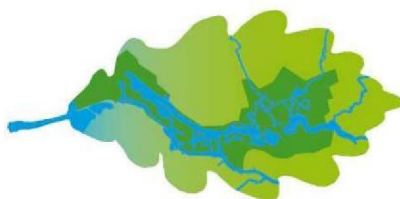
Brief cdK aan de leden van de Statencommissie Bestuur
en Middelen n.a.v. vraag dhr. Heemskerk over de
leerpunten van de veiligheidsregio's n.a.v. de branden in
Moerdijk bij Chemie-Pack en Shell Nederland Chemie

In de statencommissie van 29 oktober 2014 is bovengenoemde vraag gesteld. Toegezegd is dat u in de vergadering van 26 november - bij de behandeling van de Staat van de Gemeenten - ingaat op de vraag van dhr. Heemskerk.

Daartoe dient bijgevoegde brief met mijn verzoek aan u die, na uw akkoord, te ondertekenen.

1/1

De brief dient morgenochtend, donderdag 13 november, om uiterlijk 11.00 uur te zijn aangeleverd bij het secretariaat van de commissie Bestuur en Middelen. Om die reden zou ik graag op korte termijn uw reactie vernemen.

ROTTERDAM.CLIMATE.INITIATIVE

Council RCI

Datum en tijd: maandag 30 maart 2017, 13.00 – 14.30 uur

Locatie: Plant One, Merseyweg 10, 3197 KG Rotterdam
(Havennummer 5210)

Genodigden: zie bijlage

Gasten:

Afwezig:

De bijeenkomst van de Council wordt gecombineerd met een aansluitende (bestuurlijke) kick off van de haalbaarheidsfase van het CO₂ Smart Grid. Vandaar de andere locatie: in de Botlek bij Plant One (terrein **buiten verzoek**). U bent van harte uitgenodigd om ook na de Council aanwezig te blijven bij Plant One. Waar ook nader zal worden gesproken over de mogelijke benutting van CO₂ (CCU). Op deze manier kunnen de aanwezigen vanuit RCI aan den lijve ervaren wat er nu al gebeurt op het gebied van CCU, zowel hands-on bij Plant One als meer regionaal via CO₂ Smart Grid. Concrete voorbeelden worden bij Plant One getoond. Plant One biedt ruimte en faciliteiten voor demonstratie- of pilotopstelling waar bedrijven en onderzoeksinstellingen innovatieve ideeën op duurzame(re) technologie kunnen testen en produceren op commerciële schaal.

1. Agenda en Mededelingen	Tijd 13.00 uur
2. Verslag	Tijd 13.10 uur
Laatste keer (d.d. 24 oktober 2016) gesproken over	
- Pluspakket Programma Duurzaam Rotterdam (ter kennisneming door 5.1.2e toegelicht: wethouder was afwezig).	
- Brandstoffenvisie (presentatie 5.1.2e)	
- Roadmap Next Economy (presentatie 5.1.2e)	
- Voortgang ROAD/CCS 5.1.2e	

Incidentele agendapunten
Energietransitie in de haven: terugblik op 23 maart. (5.1.2e)
Transitie van de stad: voorstel 5.1.2e Zien of 5.1.2e zelf kan.
Transitie van stad en haven vanuit de partners:
- Bijdrage bijv. Shell: wat is hun visie, mogelijke rol en bijdrage
- Bijdrage bijv. buiten verzoek idem.
- Bijdrage 5.1.2e (circulair, Clean Tech Delta)
- Bijdrage buiten verzoek opzet en voortgang van de LOC's. Visie, rol en bijdrage
Organisatie transitie/RCI (2.0)
Inleiding CO2 rotonde en CCU (ter introductie vervolgprogramma in Plant One)
WVTTK en Rondvraag

Planning: volgende Council: 27 november 13.00-15.00 uur

Memo

Directie SAMEC
Afdeling Economie
Contact
5.1.2e
5.1.2e@pzh.nl

Datum

Aan
Jaap Smit

Kopie aan
5.1.2e en 5.1.2e

Onderwerp
Memo t.b.v. verzoek aan 5.1.2e (Shell) m.b.t.
Festival van de Toekomst (10 november)

Beste Jaap,

1. Aanleiding

Op 10 november organiseert de provincie het Festival van de Toekomst. Op het festival werkt de provincie samen met kennisinstellingen en bedrijven aan oplossingen voor de maatschappelijke vragen (o.a. duurzame energie, mobiliteit en groene groei) van nu en de toekomst.

Voor het plenaire programma zouden wij graag 5.1.2e (Shell Nederland) willen vragen als keynote speaker. Shell heeft de doelstellingen van het klimaat-akkoord in Parijs in 2015 onderschreven. Ook ontwikkelt Shell sinds tientallen jaren visies op de toekomst, om nu betere beslissingen te kunnen maken. We zijn dan ook erg geïnteresseerd in het verhaal over de duurzaamheidsambities van Shell en de transitie die zij moeten maken.

2. Toelichting

Programma Festival van de Toekomst

10.00 uur	Opening dagvoorzitter (5.1.2e is bevestigd)
10.15 uur	Introductie CdK voor opening FvdT
10.30 uur	Keynote speaker I
11.30-12.30 uur	Werksessies
12.30- 13.30 uur	Lunch
13.30-16.30 uur	Werksessie
16.45 uur	Keynote speaker II (5.1.2e is bevestigd)
17.15 uur	Afsluitende netwerkborrel

We verwachten tussen de 300 en 500 aanwezigen (bedrijven, kennisinstellingen en overheden) tijdens het festival. De locatie voor het Festival van de Toekomst is de Fokker Terminal in Den Haag.

1/2

Op het Festival van de Toekomst:

- Worden partners geïnformeerd over onderzoeken/verkenningen en innovatieve projecten die de provincie samen met partners ontwikkeld;
- Bespreken we welke trends we zien en kijken we samen welke maatschappelijke opgaven daaruit voortvloeien;
- Zullen we inventariseren welke kennisvragen er leven (en hoe deze in samenwerkingsverbanden op te pakken;
- Worden mogelijkheden voor nieuwe samenwerkingen verkend;
- Willen we kruisbestuiving laten plaatsvinden tussen bezoekers, o.a. door matchmaking;
- Worden afspraken gemaakt over het samen oplossen van maatschappelijke opgaven;
- Zal de Staat van Zuid-Holland worden getoond;
- Krijgen innovatieve voorbeelden / proeftuinen een podium.

Verzoek:

Wij willen u vragen om **5.1.2e** te benaderen met de vraag of zij dit verhaal kan presenteren tijdens het Festival van de Toekomst op 10 november. In het programma is hier ruimte voor tussen 10.30 -11.00 uur.

[standaard bericht]

Een goed idee voor een innovatief product? Of specifieke kennis in huis over duurzame energie, mobiliteit of groene groei? Kom dan naar het Festival van de Toekomst op 10 november. Provincie Zuid-Holland brengt daar toekomstmakers bij elkaar om die ideeën of kennis verder te brengen. En om de provincie toekomstbestendig te maken. **buiten verzoek** is er in ieder geval bij. En jij? Lees meer [\[uitnodiging/website\]](#)

[mailtekst]

Beste...,

Jonge ondernemers hebben de toekomst, toch? Daarom attenderen we je graag op het evenement dat de provincie Zuid-Holland organiseert op 10 november: het Festival van de Toekomst. Op dit festival komen ondernemers, wetenschappers en beleidsmakers samen om te werken aan een toekomstbestendige provincie. Er zijn sprekers als **5.1.2e** van Shell, sessies over groene groei, duurzame mobiliteit en duurzame energie en er zijn innovatieve bedrijven die hun product presenteren op de experience floor. Ook **buiten verzoek** is aanwezig, met een workshop over groene groei.

We zouden het leuk vinden om zoveel mogelijk jonge ondernemers op het festival tegen te komen en te horen wat hun plannen en ideeën zijn voor een slim, schoon en sterk Zuid-Holland. Daarom vragen we je bijgaande uitnodiging te verspreiden onder de leden van jouw netwerk. Voor meer informatie kun je terecht op www.zuid-holland.nl/fvdt.

Met vriendelijke groet,

..

Ocap breidt uit, maar nog geen nieuwe CO2-leverancier

- Katrijn de Ronde

- 5.1.2e

- 02 mei 2017

(Energeia) - CO2-leverancier Ocap sluit deze zomer ruim vijftig tuinders in het westelijk deel van Westland aan op de CO2-leiding. Het oostelijk deel was al aangesloten. Een jaar na het tijdelijk stilvallen van de levering in het gebied door een gebrek aan CO2, breidt het bedrijf het netwerk nu juist uit. "Wij hebben vertrouwen dat er structureel genoeg CO2 is", zegt Ocap-woordvoerder Robert Jan Pabon.

De CO2-leverancier gaat 26 km leiding aanleggen om ruim 50 tuinders aan te sluiten op de leiding. De "substantiële" kosten zijn voor rekening van het bedrijf, zonder subsidie of externe bijdragen. De CO2 wordt geleverd door de bestaande twee leveranciers, petrochemiebedrijf Shell en bio-ethanolproducent Alco, dat het voormalige Abengoa Bioenergy heeft overgenomen.

De stap is onverwachts na de turbulente lente van 2016, toen de levering van CO2 via de Ocap-pijpleiding stakte na het faillissement van Abengoa net op het moment dat de Shell-fabriek stil stond voor groot onderhoud. Zeshonderd tuinders zaten zonder CO2, noodzakelijk voor de groei van hun gewassen. Ocap-directeur 5.1.2e ging naarstig op zoek naar meer bronnen, om herhaling te voorkomen.

Die bronnen zijn inmiddels wel gevonden en er zijn concrete plannen, maar de kogel is nog niet door de kerk. De huidige uitbreiding gebeurt dus op basis van de productieverwachtingen van de bestaande bronnen, Shell en Alco. Bij beide komt meer capaciteit beschikbaar. "We hebben vertrouwen dat de bronnen structureel voldoende CO2 zullen leveren", zegt Pabon. "En dat er meer bronnen komen." Er zijn gesprekken gaande, zegt hij, en er liggen concrete plannen, maar er zijn nog geen handtekeningen gezet. "Iedereen wil dit. Maar de vraag is: hoe gaan we het financieren?"

Op dit moment is de CO2-prijs te laag om de investeringen te dekken voor het uitbreiden van het netwerk, en het bouwen van een afvanginstallatie bij een beoogde leverancier. Bovendien is het voor bedrijven die onder emissiehandelssysteem ETS vallen niet interessant om de CO2 aan de tuinders te leveren, legt Pabon uit. De planten nemen maar een heel klein

deel van de CO₂ op, en de rest verdwijnt alsnog via de ramen van de kassen de lucht in. "Je zou kunnen zeggen dat we de schoorsteen van Shell langer hebben gemaakt." De CO₂-besparing zit 'm in het feit dat de tuinders nu geen gas hoeven te stoken om CO₂ te produceren voor de kassen. Maar het ETS voorziet niet in een dergelijke "verplaatste besparing" en dus mag Shell de geleverde CO₂ niet wegstrepen tegen de door de tuinders bespaarde CO₂.

Een stabiele levering van CO₂ aan de telers zou het mogelijk maken om de Nederlandse glastuinbouw duurzaam te maken. Nu houden telers een ketel of WKK achter de hand om CO₂ te kunnen produceren als dat nodig is - zoals in mei 2016. En dan is het ook wel zo logisch om de warmte ook zelf te gebruiken. Kunnen zij daarentegen rekenen op CO₂ via de pijpleiding dan kan voor warmte worden overgestapt op geothermie en andere duurzame bronnen.

Idealiter zou Ocap zien dat er meerdere bronnen komen en **buffers**, zoals opslagmogelijkheden in lege gasvelden. Want de levering van CO₂ is weliswaar stabiel, maar de vraag van tuinders niet. Die is in de zomerse groeimaanden veel hoger.

Maar voor er investeringsbeslissingen genomen kunnen worden, moet er eerst meer duidelijk zijn over de toekomst. Want de discussie over de toekomst van de kolencentrales, de trage voortgang van het CO₂-opvang en opslag-project Road en de plannen voor de warmterotonde hebben allemaal invloed op de beste manier om CO₂ te leveren aan de tuinders.

Ocap sluit nu dus alvast de westelijke telers uit het Westland aan op eigen kosten, in de verwachting van een rooskleurige toekomst. Pabon: "Het duurt langer dan we zouden willen, maar het komt er."

[kop]

Festival van de Toekomst

Innovatieve aanpak brengt Zuid-Hollandse toekomstmakers verder

[lead]

‘Provincie zoekt Toekomstmakers’, kopte een vacaturetekst op LinkedIn in het najaar van 2016. En de provincie Zuid-Holland vond ze: zo’n 600 beleidsmakers, ondernemers en wetenschappers kwamen in november samen tijdens het Festival van de Toekomst om te werken aan een toekomstbestendige provincie.

[inhoud]

Het deed in het begin wat fronsen: een provincie die een festival organiseert. Kan dat niet gewoon in de hal van het Provinciehuis? Met wat workshops in de zalen daaromheen? Gewoon, zoals de provincie altijd bijeenkomsten organiseert. Maar ‘gewoon’? De vraagstukken waarover het gaat zijn ook niet zo alledaags: duurzame mobiliteit, duurzame energie, groene groei, innovatie. Bovendien vraagstukken die niet voor 100% aan te pakken zijn met bestaand beleid, maar waarvoor we nieuwe oplossingen moeten vinden. Met nieuwe partners. En dat vraagt om een inspirerende aanpak.

De frons werd een knik, de bijeenkomst een festival: het Festival van de Toekomst. Centrale vraag: hoe zorgen we ervoor dat de provincie Zuid-Holland een sterke provincie blijft, die snel en adequaat kan inspelen op de sterk veranderende maatschappelijke ontwikkelingen? Flink wat overheden, bedrijven en kennisinstellingen zijn daar op hun eigen manier mee bezig. Aan de provincie de taak hen bij elkaar te brengen en door kruisbestuiving kennis te delen en innovatie verder aan te jagen. Via een festival dus.

Inhoud en vorm in balans

Provincie Zuid-Holland legde de lat hoog. Je kunt een bijeenkomst namelijk een festival *noemen*, maar beter is van een bijeenkomst een festival *maken*. Op inhoudelijk niveau zoals bezoekers dat van de provincie gewend zijn, maar met een festivaluitstraling. Reden om een vroegtijdige samenwerking op te zetten tussen beleid, organisatie en communicatie. Dertig verschillende sessies? Prima, maar dan wel vanuit dezelfde kernboodschap. Innovaties presenteren op een heuse *experience floor*? Ok, maar dan wel innovaties die het verhaal van Zuid-Holland vertellen. Een relatiegeschenk voor de sprekers? Vooruit, maar dan wel duurzaam, vernieuwend én uit de regio. Ook de standaard uitnodiging was niet genoeg. Zo plaatste de provincie de eerder genoemde vacature voor Toekomstmakers op LinkedIn en nodigden sprekers de deelnemers zelf uit via een persoonlijke videoboodschap. Doordat ze die via hun eigen social media-kanalen verspreidden leverde dat flink meer bereik op – ook buiten het bekende relatiebestand van de provincie. Precies de bedoeling, want nieuwe gezichten leveren nieuwe contacten en samenwerkingen op.

Iedereen twittert mee

Omdat je met dertig sessies niet overal kunt zijn, zorgde de provincie voor FestivalFlitsen. In journaals van ongeveer twee minuten werden workshops vastgelegd, sprekers en deelnemers geïnterviewd en Zuid-Hollandse innovaties in beeld gebracht. De flitsen – ongeveer iedere 1,5 uur een nieuwe – werden niet alleen terplekke uitgezonden voor de deelnemers, maar ook via social media, waardoor ook de buitenwereld een goed beeld kreeg van wat er op het festival gebeurde.

Het bereik werd vergroot door social streams op de festivalvloer te tonen; daardoor twitterde het gros van de bezoekers er flink op los. Niet alleen over de FestivalFlitsen; foto’s, quotes en meningen gingen heen en weer en berichten werden volop gedeeld. #fvdt16 was trending topic en zorgde daarmee voor flink wat

zichtbaarheid voor de provincie. Het verslag achteraf, via Storify, maakte dat nog eens goed duidelijk: een veelzijdigheid aan berichten, van zowel beleidsmakers, onderzoekers als ondernemers.

#fvdt17?

Los van de zichtbaarheid op de dag zelf leverde het festival ook inhoudelijk wat op. De provincie is een zichtbaarder partner geworden wat betreft innovatieve projecten en de aanpak van maatschappelijke vraagstukken als energietransitie en duurzame mobiliteit. Zo zijn de provincie en het LDE-centre for Sustainability na het festival een partnership aangegaan om een project over groene groei verder te brengen. Meer samenwerkingen zijn in de maak, nieuwe contacten zijn gelegd. En misschien presenteren zij wel hun nieuwe innovatieve idee op de experience floor op de volgende editie? Als het aan de deelnemers ligt wel. Zo twitterde iemand einde dag: 'Thanx [...] voor een geslaagd Festival van de Toekomst voor zuid_holland. Op naar 2017'...

[kader]

Festival van de Toekomst

- Plenair programma met sprekers als 5.1.2e 5.1.2e (Shell Nederland) en 5.1.2e
- Zo'n 30 werksessies over 4 thema's: duurzame mobiliteit, groene groei, duurzame energie en kennis & innovatie.
- Experience floor met Zuid-Hollandse innovaties en vooral veel ruimte voor ontmoeting tussen ondernemers, wetenschappers en beleidsmakers.

[kader]

Succesfactoren

- Vanuit beleid, organisatie en communicatie in vroeg stadium bij elkaar komen.
- Op alle fronten – vorm, organisatie, communicatie, inhoud – buiten de gebaande paden treden. Dan maak je echt verschil.
- De buitenwereld betrekken en regie uit handen durven geven.
- Duidelijke keuze voor communicatie via social media. En dan ook *alle* communicatie.

Aanleiding en doel

- **zuid-Holland toekomstbestendig maken.** Dat doen we door de benodigde kennis binnen te halen via onderzoek. Bijvoorbeeld het onderzoek **Maatschappelijke invloed van nieuwe technologieën**. Maar ook oefenen we nu al met concrete innovaties, denk aan **the future mobility movement en energie op de Noordzee**.

Zoals **5.1.2e** zei je moet **feedback loops** organiseren tussen onderzoek, toegepast onderzoek en innovatie. Op het Festival van de Toekomst wilden we al deze initiatieven een impuls geven.

Eens per twee jaar een event voor onderzoeken, verkenningen, data en trends. De innovatieclub wilde dit ook en zo kwamen twee werelden samen. De langere termijn en de kortere termijn. Focus van het festival gekozen: **duurzame energie, duurzame mobiliteit, groene groei en kennis & innovatie**.

- **vergroten zichtbaarheid: doel minimaal 350 bezoekers.**

We willen meer laten zien wat er allemaal al gebeurt in de regio. Maar ook laten zien waar we als provincie waarde kunnen toevoegen. **Wel samen met de partners.**

We zijn in de aanloop naar het Festival al gaan samenwerken met partijen:

Deze partners hadden **verschillende rollen**, van medeorganisator van een workshop, tot het helpen van overbrengen van communicatieuitingen, tot echt een co-creatie zoals bij de prijsvraag

- **verbinden van partijen en inhoudelijke verdieping**

We wilden verschillende partijen bij elkaar brengen. **Overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen**. Vanuit de onderzoekstak kwamen de kennisinstellingen en de bedrijven vanuit de innovatiehoek. Overheden zitten al wat meer van nature in ons netwerk.

Het festival moest niet alleen een netwerk feestje zijn maar we gingen ook met elkaar aan de slag. **Er waren dan ook 30 workshops**. Echt stappen verder komen met je project of nieuwe partners leren kennen.

Filmpje en foto's

Hoe zag de dag eruit

Vertellen aan de hand van de foto's en film

Filmpje aan het begin van de dag- wat waren de verwachtingen

Na filmpje: Dit was een van de Festival flitsen, op de dag zelf hebben we 8 festivalflitsen uitgebracht. Een soort van journaal dat is "uitgezonden" op twitter. Om zo anderen deelgenoot te maken van de dag.

Foto 1 De Experience floor waar bezoekers innovaties in Zuid-Holland konden zien, horen, beleven (voorbeeld toevoegen)

Foto 2 Een plenaire zaal waar we de dag begonnen met een lezing van de CdK, een lezing van

5.1.2e

Foto 3 Een foto van de studenten challenge "wat is nu het beste idee voor groene groei in ZH?" (expiry heeft de challenge gewonnen, zij bedachten een app die je helpt om producten waarvan de houdbaarheidsdatum verloopt alsnog te gebruiken, een goede manier om voedselverspilling tegen te gaan).

Resultaten

- 600 bezoekers (bedrijven:218 – overheden:260 – kennisinstellingen:122)
- Gemiddeld cijfer: 8 (bijna alle respondenten zouden een volgende keer weer komen)
- PR-waarde van 320.690 euro (dit wordt berekent door alles wat er gecommuniceerd is, ook door partners over het festival)
- *Verbinding (intern en extern)*

Nieuwe partijen leren kennen en intensivering van bestaande contacten. Nieuwe contacten gelegd voor vervolg, o.a. bij Energie op de Noordzee, Groene Groei en wisdom of the crowd gebruikt (Toekomstagenda)

- *Versnelling projecten*

Vervolg

Aan: de Commissaris van de Koning

Onderwerp: Contact [redacted] 5.1.2e **Shell) Ihkv het Festival van de Toekomst 10 november**

Van: [redacted] 5.1.2e, Bureau Economische Zaken (tel. [redacted] 5.1.2e)

1. Aanleiding

Op 10 november organiseert de provincie het Festival van de Toekomst. Op het festival werkt de provincie samen met kennisinstellingen en bedrijven aan oplossingen voor de maatschappelijke vragen (o.a. duurzame energie, mobiliteit en groene groei) van nu en de toekomst.

Voor het plenaire programma zouden wij graag [redacted] 5.1.2e willen vragen als keynote speaker. Shell heeft de doelstellingen van het klimaat-akkoord in Parijs in 2015 onderschreven. Ook ontwikkelt Shell sinds tientallen jaren visies op de toekomst, om nu betere beslissingen te kunnen maken. We zijn dan ook erg geïnteresseerd in het verhaal over de duurzaamheidsambities van Shell en de transitie die zij moeten maken. Wij willen u vragen om [redacted] 5.1.2e te benaderen met de vraag of zij dit verhaal kan presenteren tijdens het Festival van de Toekomst op 10 november. In het programma is hier ruimte voor tussen 10.30 en 11.00.

2. Toelichting

Programma Festival van de Toekomst

10.00 Opening dagvoorzitter

10.15 Introductie CdK

10.30 Keynote speaker(s)

11.30 – 12.30 Werksessies

12.30- 13.30 lunch

13.30 – 16.30 Werksessie

16.45 Keynote speaker [redacted] 5.1.2e

17.15 Borrel

We verwachten tussen de 300 en 500 aanwezigen (bedrijven, kennisinstellingen en overheden) tijdens het festival.

Op het Festival van de Toekomst:

- Worden partners geïnformeerd over onderzoeken/verkenningen en innovatieve projecten die de provincie samen met partners ontwikkelt
- Bespreken we welke trends we zien en kijken we samen welke maatschappelijke opgaven daaruit voortvloeien
- Wordt geïnventariseerd welke kennisvragen er leven (en hoe deze in samenwerkingsverbanden op te pakken
- Worden mogelijkheden voor nieuwe samenwerkingen verkend
- Vindt kruisbestuiving plaats tussen bezoekers, o.a. door matchmaking
- Worden afspraken gemaakt over het samen oplossen van maatschappelijke opgaven
- Wordt de Staat van Zuid-Holland getoond
- Krijgen innovatieve voorbeelden / proeftuinen een podium

QA Festival van de Toekomst

Waarom organiseert de provincie het Festival van de Toekomst?

Provincie Zuid-Holland werkt aan de toekomstbestendigheid van de regio. Aan een schoner slimmer en sterker Zuid-Holland. Ook veel bedrijven, wetenschappers en andere overheden hebben daar hun aandeel in en zijn er al mee bezig. De provincie wil die acties stimuleren en versterken. Daarom brengen we al die partijen – of: ‘toekomstmakers’ zoals de provincie hen noemt – samen tijdens het Festival van de Toekomst. Zodat kennis wordt gedeeld, nieuwe samenwerkingen ontstaan en innovatieve producten of diensten worden ontwikkeld.

Wat gebeurt er allemaal?

Op het Festival van de Toekomst spreken experts als 5.1.2e Verder zijn er vooral veel werksessies waarin de deelnemers aan de slag gaan rondom de thema's duurzame mobiliteit, duurzame energie, groene groei en kennis en innovatie. Want daar gaat het om: co-creatie. Ook is er inspiratie te vinden op een zogeheten *experience floor*, waar bedrijven en kennisinstellingen uit de regio laten hun innovatieve oplossing voor de opgaven van de toekomst laten. Op diezelfde *floor* is volop de mogelijkheid te netwerken.

Waarom biedt de provincie een partij als Shell het podium?

Shell is een grote speler als het gaat om de route naar een CO2-neutrale regio. 5.1.2e van Shell Nederland vertelt op het Festival van de Toekomst hoe een internationale organisatie als Shell die weg bewandelt en zich op de toekomst voorbereidt. Ze zal ingaan op hoe Shell daarbij samenwerkt met allerlei partners. Daarnaast is er vooral veel tijd om het gesprek aan te gaan met de aanwezigen.

Hoe gaat de provincie na het Festival van de Toekomst verder met de diverse thema's?

Het Festival van de Toekomst is niet slechts één dag in november. De provincie wil met het festival partijen samenbrengen en inspireren ook een bijdrage te leveren aan een toekomstbestendige provincie. De provincie verbindt tijdens het festival diverse partijen en hoopt dat partijen ons dankzij het festival ook in de toekomst weten te vinden. Daarnaast laten ook de provinciale beleidsmakers op het gebied van duurzame mobiliteit, duurzame energie, groene groei en innovatie zich inspireren. We nemen de uitkomsten dan ook mee in de beleidsontwikkeling en –bepaling..

Waarom gekozen voor zo'n andere communicatiestijl?

We willen zoveel mogelijk innovatieve wetenschappers, ondernemers en beleidsmakers naar het festival trekken. Daarbij hoort ook een frisse, innovatieve aanpak. Daarvoor hebben we hier gekozen, waarbij we dichtbij de huisstijl van de provincie zijn gebleven. Op deze manier halen we een bredere doelgroep in huis, die we op dit moment nog niet goed bereiken. Door ons vooral te roeren op social media willen we daarnaast het bereik van de dag vergroten: het Festival van de Toekomst is er niet alleen voor mensen die zich inschrijven, maar ook op afstand kun je meepraten. Sterker, je kunt ook voorafgaan en naderhand je mening, idee of kennis delen.

Evt:

Wat kost het Festival van de Toekomst?

Overleg met : mevr. § 1.2e § 1.2e § 1.2e - Shell
Aanwezig : § 1.2e en § 1.2e - PZH
Onderwerp : Festival van de Toekomst 10 november
Datum : 11 oktober 2016

A. Kennismaking - mevrouw § 1.2e § 1.2e § 1.2e - Shell

B. Festival van de Toekomst

- uitgangspunten
- doelstellingen
- rol PZH

C. Programma – zie bijlages

D. Invulling rol Shell tijdens FvdT

E. afspraken, planning en mogelijke vervolgacties

Pagina's zijn geweigerd

1 - 15

buiten verzoek

OFFSHORE

Shell: bouw veel grotere windparken op zee

5.1.2e

Amsterdam

Windenergie op zee kan uitgroeien tot de belangrijkste duurzame energiebron en kan ook nog eens de goedkoopste vorm van energie worden. Maar het aanbesteden van relatief kleine offshorewindparken is niet de juiste manier. Een veel grotere, grensoverschrijdende aanpak is nodig, aldus **5.1.2e** van Shells nieuwe energiedivisie. Hij zei dit op een windenergiecongres in Londen.

Verskillende studies laten zien dat de Noordzee potentie heeft voor offshorewind van 200 gigawatt of zelfs meer. Tot nu toe staat er slechts 13 gigawatt opgesteld. Shell pleit er daarom voor om uit te breiden via een aantal megaprojecten van 10 gigawatt in plaats van het aanleggen van heel veel kleine windparken van 750 megawatt of 1 gigawatt.

Eén partij zou het grootste risico voor zijn rekening moeten nemen voor ongeveer de helft van zo'n nieuw megaproject, vindt **5.1.2e**. In plaats van enkele tientallen zou het dan gaan om de plaatsing van enkele honderden turbines per jaar.

'Denk eens aan de kostenbesparingen die bereikt kunnen worden door een paar honderd windturbines continu te bouwen in een offshore-assemblagelijijn', aldus

5.1.2e. Shell pleit ook voor een meer systematische aanpak van offshorewind op de Noordzee

FOTO: HOLLANDSE HOOGTE

inclusief de aanleg van de benodigde infrastructuur voor energietransport en opslag in plaats van het optimaliseren van elk afzonderlijk windpark.

Volgens hem is het bedrijfsleven echter niet de voor de hand liggende partij om de leiding te nemen. 'Overheden, bedrijven en de maatschappij moeten allemaal een belangrijke rol gaan spelen.' Er moet worden samengewerkt 'op nog niet eerder vertoonde schaal', stelt hij.

De ontwikkeling heeft ook regelgeving nodig die over landsgrenzen heengaat. 'We hebben een lange termijn, voorspelbare agenda nodig voor het op grote schaal uitrollen van offshorewind. Als die er is, zullen bedrijven in de hele keten gaan investeren in faciliteiten en in banen.'

Pagina's zijn geweigerd

17 - 19

buiten verzoek

TNO report**Preliminary Technical Concept Assessment –
The CO₂ Smart Grid****Earth, Life & Social Sciences**

Princetonlaan 6
3584 CB Utrecht
5.1.2e 80015
3508 TA Utrecht
The Netherlands

www.tno.nl

T +31 88 866 42 56
F +31 88 866 44 75

Date 10 January 2018

Author(s) 5.1.2e Mikunda, 5.1.2e

Copy no. 1

No. of copies 1

Number of pages 19

Number of appendices 0

Customer The CO₂ Smart Grid

Project name The CO₂ Smart Grid

Project number nvt

All rights reserved.

No part of this publication may be reproduced and/or published by print, photoprint, microfilm or any other means without the previous written consent of TNO.

In case this report was drafted on instructions, the rights and obligations of contracting parties are subject to either the General Terms and Conditions for commissions to TNO, or the relevant agreement concluded between the contracting parties. Submitting the report for inspection to parties who have a direct interest is permitted.

© 2018 TNO

Contents

1	Introduction and objective.....	3
1.1	Climate mitigation challenges in the Netherlands	3
1.2	Potential impact of the CO ₂ Smart Grid concept	5
1.3	Foreseen benefits of the CO ₂ Smart Grid initiative.....	6
2	Current and future CO₂ projects in the Netherlands.....	7
2.1	Existing sources.....	7
2.1.1	CO ₂ from hydrogen production and bio-refineries.....	7
2.2	Potential future sources	7
2.2.1	TATA Steel Hlsarna production process	7
2.2.2	AEB Amsterdam	7
2.2.3	AVR Rotterdam.....	8
2.3	Development of foreseen CO ₂ supply to Smart Grid 2020-2030.....	8
3	Geological CO₂ storage locations in the North Sea	9
3.1	Q16-Maas	9
3.2	P18-4 gas field	9
3.3	P18-2 gas field	10
3.4	P15 Complex	10
3.5	Q1 saline formation.....	10
4	Current and future CO₂ users.....	12
4.1	Demand from the horticultural sector	12
4.2	Future CO ₂ users	13
5	Physical extent and requirements of the CO₂ Smart Grid.....	15
5.1	The role and basic operating principles of the CO ₂ Smart Grid	15
5.2	Current extent and capabilities of the OCAP CO ₂ Network.....	15
5.3	Basic planning and identification of required extensions to supply and demand	15
5.4	Identification of engineering works that could be necessary	16
5.5	Provide high-level estimates of investment requirements for the infrastructure development	17
6	Conclusions	18
7	Referenced material	19

1 Introduction and objective

The CO₂ Smart Grid is a climate initiative of around 30 stakeholders from industry, provincial governments and authorities, supported by research institutes and national ministerial departments. The initiative aims to plan and realise a large-scale CO₂ transportation infrastructure across the Netherlands. The main goal of the CO₂ Smart Grid is to reduce the CO₂ emissions to the atmosphere, by linking emitters and users, both current and potential, through an optimised 'smart' CO₂ grid which provides demand-matching through a combination of temporary and permanent CO₂ storage solutions.

The initiative is currently embarking on the start of a pre-feasibility phase, which aims to address a series of key questions to determine the societal, economic, and most importantly, the environmental benefits of the potential infrastructure. Furthermore, the pre-feasibility study will assess the characteristics and availability of the key technical and engineering components required to develop such a plan. The latter will include the development status of current and potential CO₂ suppliers, temporary and permanent (geological) storage possibilities and an inventory of current and potential future CO₂ users, which together will ultimately define the physical extent and operation of the CO₂ pipeline network.

To contribute to the technical understanding at this pre-feasibility phase, TNO, in collaboration with a number of the CO₂ Smart Grid stakeholders, proposes to develop a 'Technical Concept Assessment' for the CO₂ Smart Grid. The objective of this document is to provide an overview of the expected physical extent of the CO₂ Smart Grid, based upon an assessment of the existing CO₂ pipeline infrastructure in the Netherlands (operated by OCAP), potential CO₂ suppliers (both current and expected), potential geological storage locations, current CO₂ demand by the horticultural industry, and where available, future CO₂ demand for innovative re-use technologies¹.

1.1 Climate mitigation challenges in the Netherlands

By 2020, The Netherlands has committed to reduce its CO₂ emissions by 14-17% against 1990 levels, in order to comply with European climate legislation. Furthermore, the Dutch State currently has a legal obligation to reduce CO₂ emissions to 25% against the same baseline as a result of the 'Urgenda' court case ruling in 2015. However, national CO₂ emissions have actually increased from 160Mt to 170Mt since 1990's [PBL], and recent data suggests that emissions are continuing to rise (CBS, 2017).

The Netherlands has a strong industrial base, which contributes considerable GDP to the economy, however at the price of high CO₂ emissions. Figure 1 shows that for a number of key industrial sectors in the Netherlands, CO₂ emissions have remained relatively stable since 1990. A slight downward trend is apparent for the chemical sector. Noteworthy though, is that all sectors covered have managed to greatly increase industrial productivity over the same period, without allowing CO₂ emissions

¹ The inclusion of future re-use options in the Netherlands is dependent on outcomes of another study to be conducted in parallel by consultancy firm, Ecofys, with initial results expected by the end of July 2017.

to rise. It can be deduced, that energy efficiency measures have been effective in these sectors.

Emissions from waste-to-energy plants on the other hand have grown steadily over the same period. This increase can be attributed to landfill bans which were introduced in the Netherlands in the mid-1990s, but also more recently, the increase in waste imported for incineration from other European countries such as the United Kingdom, Ireland and Italy. It is understood that a number of initiatives are underway to reduce the CO₂ emissions from waste incineration, including the CO₂ Smart Grid initiative.

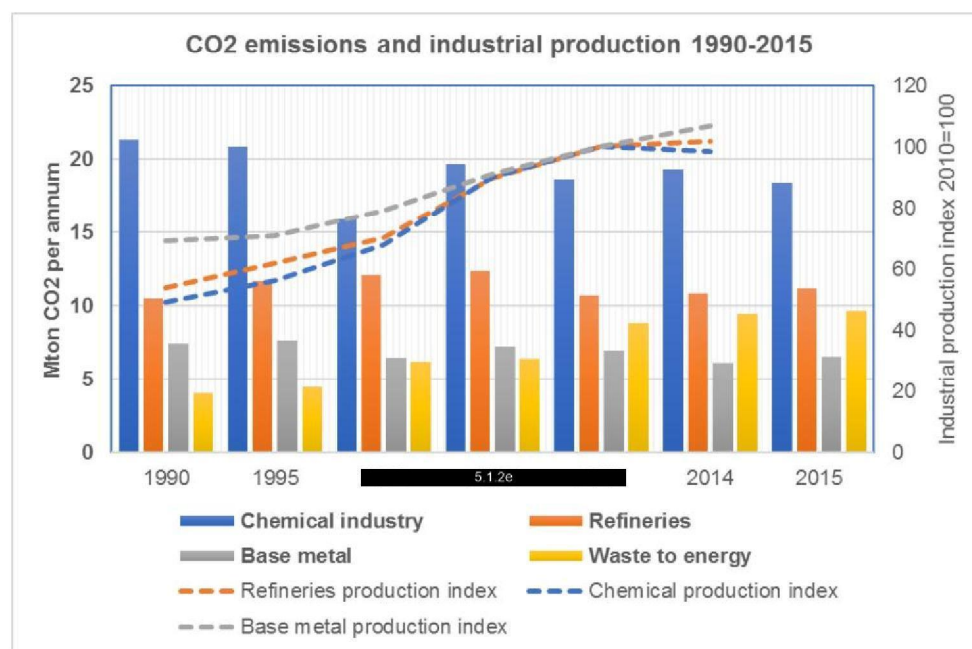

Figure 1 CO₂ emissions and industrial production in the Dutch chemical, refining and base metal sectors between 1990 and 2015.

In October 2017, the newly formed cabinet of the Dutch political parties VVD, CDA, D66 and the ChristenUnie, released the long-awaited coalition agreement, a document outlining the key policies of the Dutch government for the period of 2017-2021. The plans include an ambitious acceleration in national climate policy to contribute in reaching the goals of the Paris Climate Agreement. The agreement highlighted that CO₂ capture and storage (CCS) must play a central role in decarbonizing Dutch heavy industry.

The main target of the coalition government is a 49% reduction in CO₂ emissions from 1990 levels by 2030, equating to an annual reduction of 56 Mt CO₂. The emission reduction targets will be formalized in a new climate law. Based on scenarios from the Netherlands Environmental Assessment Agency (PBL), an overview of the foreseen reductions per sector and associated measures have been included (see Table below). Noteworthy is the contribution of CCUS towards the overall target, with an 18 Mt reduction from the industrial sector, and a 2 Mt reduction from the waste incineration sector foreseen.

Table 1 Indicative share of CO₂ emission reductions per sector in the Dutch coalition agreement

Indicative share per sector of 49% emission reduction plan for 2030		
Sector	Reduction in 2030 (Mt)	Measures
Industry	1	Recycling
	3	Process efficiency
	18	CO ₂ capture and storage
Transport	1.5	Efficient tyres, European standards, electric cars
	2	Biofuels and urban initiatives
Built environment	3	Optimum energy use in office buildings
	2	Insulation of residential buildings, heat networks and heat pumps
	2	Energy efficient housing developments
Power production	1	Efficient lighting
	12	Closure of coal-fired power stations
	2	CO ₂ capture and storage from waste incineration plants
	4	Extra offshore wind developments
	1	Extra solar energy developments
Land use and agriculture	1.5	Intelligent land-use planning
	1	Reduction in methane emissions
	1	Energy production from greenhouse sector

Furthermore, the document also highlighted that the industrial clusters of both Rotterdam and Amsterdam must be supported in realizing the deployment of CCUS.

1.2 Potential impact of the CO₂ Smart Grid concept

The need for Dutch industry to reduce emissions is all too evident. The CO₂ Smart Grid could play an important role in kick starting an infrastructure for the reuse and permanent storage of CO₂. The CO₂ Smart Grid concept is particularly suited to the Netherlands for a number of reasons, many of which are fully unique to the Dutch economy:

Geographical factors

- A considerable amount of Dutch CO₂ emissions are located within a radius of 100 km. For example, the industrialised harbours of Rotterdam and Amsterdam, and the integrated steel mill in IJmuiden contribute approximately 1/3 of total Dutch CO₂ emissions (this figure would be much higher if one considers point sources alone).
- There is ample potential CO₂ storage capacity on the Dutch continental shelf, sufficient for an estimated 1000 Mt of CO₂ storage.

Knowledge and experience

- There is an existing CO₂ transportation network which have been operating successfully for a number of years, which runs between the harbours of Rotterdam and Amsterdam (OCAP).
- There is considerable knowledge on CCS, and a growing body of knowledge on CO₂ utilisation which Dutch universities, research institutes and the private sector.

Industry and economy

- There is existing demand for CO₂ from the Dutch horticultural sector, of between 0.8 to 1.2 Mt CO₂, of which only half is currently met through the OCAP system. If more CO₂ can be provided this sector can further reduce its reliance on natural gas combustion and invest further in waste heat and renewable energy technologies. Reducing energy and nutrient costs for this sector can help it to become more sustainable and compete with growing competition from European and non-European producers.
- The Netherlands has a large and innovative petrochemical and chemical sector where opportunities lie for the reuse of CO₂ for polymer production and synthesis of cleaner burner transportation fuels.
- There are opportunities in the concrete manufacturing industry for CO₂ storage through carbonate mineralisation.

1.3 Foreseen benefits of the CO₂ Smart Grid initiative

Beyond the potential for reduced CO₂ emissions, a coordinated initiative, such as the CO₂ Smart Grid, has a number of foreseen advantages. For example, potential economies of scale can be taken advantage of, making sure new CO₂ transportation and storage infrastructure is developed to allow potential third-party users to gain access, without having to construct separate costly point to point pipelines. Approximately 70% of the construction costs for CO₂ pipelines in the Netherlands are associated with engineering and construction, rather than materials (pers. comm.).

5.1.2a

Having multiple parties in an initiative such as the CO₂ Smart Grid, can also reduce the financial risks to individual parties. Shared investment across a number of development phases of the project could help overcome financial barriers to the project moving forward.

Finally, the establishment of a CO₂ Smart grid can lay the foundations for a CCU R&D hub in the Netherlands, attracting international companies and start-ups, strengthening the knowledge position of the Netherlands and boosting export potential of both CCU knowledge and products.

2 Current and future CO₂ projects in the Netherlands

2.1 Existing sources

2.1.1 CO₂ from hydrogen production and bio-refineries

There are currently a number of existing industrial installations in the Netherlands which have to remove CO₂ as an inherent part of the production process. These processes are generally related to the production of hydrogen, from either steam-methane reforming, the gasification of liquid fossil fuels or the fermentation of biogenic material. Hydrogen is produced at a number of places around the Netherlands, such as Geleen (Chemelot), Sluiskil **5.1.2e** and in the Rotterdam harbour (Shell, Air Products, Air Liquid, **5.1.2e** etc). A number of these companies sell CO₂ in liquid form to a ranges of users, however only the Shell Pernis refinery and the **5.1.2e** biorefinery are connected to the OCAP CO₂ network. These two sources deliver approximately 450 kt CO₂ per year to the OCAP network.

2.2 Potential future sources

2.2.1 TATA Steel Hlsarna production process

Process: TATA Steel in Ijmuiden are developing a new innovative technology for the production of primary steel. The technology, which could replace the use of the conventional blast furnace, and can directly use raw materials (iron ore and coal) without the need for agglomeration or coking. This new process can reduce emission of primary steel production by 20% compared to a conventional blast furnace route. However, the exhaust stream of the Hlsarna process is rich in CO₂, and it's expected that this CO₂ can be removed at a relatively low cost, compared to for example coal and gas-fired power plants.

Status: Currently testing a pilot facility. If successful a CO₂ capture unit could be built by 2020. A full-scale Hlsarna plant, producing 1 million tonnes of primary steel per year could be built by 2024 if pilot testing is successful.

CO₂ availability: 2020 – 100 kt, 2024 – 1 Mt.

2.2.2 AEB Amsterdam

Process: AEB Amsterdam is a large waste-to-energy plant in the harbour of Amsterdam. The company joined a 'Green Deal' initiative with the Dutch Ministry of Economic Affairs to develop a CO₂ capture facility at the plant, and deliver the CO₂ to the Horticultural sector in the region. It is understood that the company has the ambition to capture 450 kt CO₂ per year (pers. comm. **5.1.2e**). The capture costs of CO₂ capture from waste incineration are however much higher than for example hydrogen production and fermentation processes.

Status: FEED study – ambition start capture 2020

CO₂ availability: 450 kt CO₂/yr

2.2.3 AVR Rotterdam

AVR is a waste-to-energy installation in the Rotterdam harbour. CO₂ capture is one of the potential routes that the company is developing to reduce its overall environmental impact. AVR has a CO₂ capture installed at a waste incineration plant in Arnhem.

Status: Design phase, ambition to deliver by 2020/21

CO₂ availability: 250 – 300 kt CO₂/yr

2.3 Development of foreseen CO₂ supply to Smart Grid 2020-2030.

Based on the current availability of CO₂ from existing sources linked to the OCAP network, and from the ambitions of a number of Smart Grid partners, and visualisation of the potential CO₂ supply to the Smart Grid is provided below (Figure 2). With CO₂ becoming available from the Hlsarna demonstration plant in 2020, combined with considerable CO₂ from the waste to energy plants of AEB and AVR, the total CO₂ to be transported could reach 1.25 Mt/year by 2021. It is not clear if the waste incinerators will capture CO₂ during the entire year, as there is currently little demand for CO₂ from the horticultural sector in the winter months.

If the Hlsarna pilot plant and CO₂ capture facility is successfully demonstrated, a full-size industrial plant could be realised by 2024. In this case, total potential CO₂ supply to the Smart Grid could reach 2.15 Mt/year by this time. It is highly likely that should this supply be realised, the CO₂ Smart Grid would need to be connected to additional transportation infrastructure to access geological CO₂ storage locations in the North Sea.

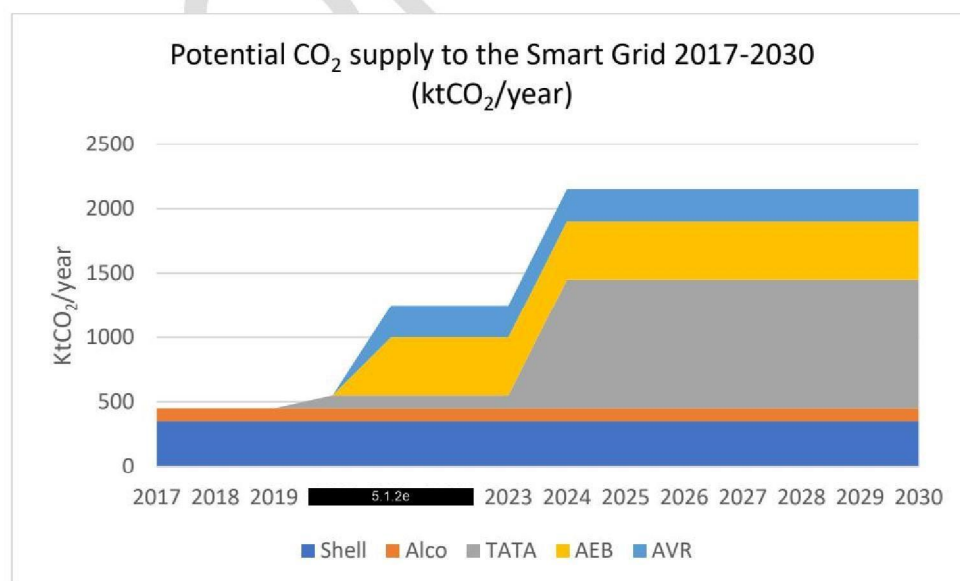

Figure 2: Potential CO₂ supply to the Smart Grid 2017-2030 (ktCO₂/year)

3 Geological CO₂ storage locations in the North Sea

The CO₂ Smart Grid Feasibility Study identified 3 strategies for a Smart Grid to develop, namely; (1) a CCU grid, (2) a demonstration-size CCUS grid and, (3) a large-scale CCUS grid. Whereas the first option of a market-driven CCU grid could be developed in the near term with limited public subsidies, the maximum societal value good be achieved by incorporating the initially CCU focused Smart Grid into a large scale CO₂ transportation and geological storage network. The latter development would require much greater intervention by the Dutch government in the form of subsidies and policy mechanisms to address the current market failures.

Should an initial CCU grid become part of a large CCUS infrastructure, there is considerable offshore CO₂ storage capacity available in either soon to be decommissioned natural gas production fields, or known saline aquifer formations in the North Sea. A number of potentially interesting fields and formations, both in terms of locations, geological suitability and storage capacity are outline below.

3.1 Q16-Maas

The Q16-Maas field is located just offshore of the Maasvlakte, and is actually produced from an onshore installation operated by Oranje Nassau Energie. The production of gas and condensates from the Q16-Maas field commenced in 2014, and is expected to continue to 2020 and perhaps later. Given the close proximity of the field to the OCAP pipeline, TNO was asked to conduct a pre-feasibility study for using the field as dual-purpose CO₂ storage, but also as a CO₂ buffering location. During periods of low demand of CO₂ from the horticultural sector in the winter, surplus CO₂ would be injected into the Q16-Maas and then re-produced once demand increased in the busier spring/summer seasons. No technical or engineering showstoppers were identified for the use of the Q16-Maas field as either a permanent CO₂ storage location, or as a dual-purpose CO₂ storage/buffer system. However further research is ongoing regarding potential reaction of the CO₂ with the geology, and the extent of gas cleaning necessary prior to delivery to the OCAP network after (re)production.

Storage capacity: ~ 2 Mt (high confidence)

Theoretical availability: 2017 (as dual-purpose buffer)
~ 2021 (as standalone storage site)

3.2 P18-4 gas field

The P18-4 field is a near-depleted gas field at a depth of 3.5 km under the seabed, located approximately 20 km off the Dutch coast in the North Sea. P18-4 is one of a number of gas fields in the P18 and P15 licensing blocks on the Dutch continental shelf of which TAQA Off-shore B.V. holds the production licenses. The gas production has reduced the field pressure from 340 bar to 20 bar, and the field has since been identified as a highly suitable CO₂ storage formation, with an approximate capacity of 8 MtCO₂. TAQA received an irrevocable CO₂ storage permit under the EU Directive on the geological storage of CO₂ (2009/31/EC) for P18-4 in September 2013.

Storage capacity: ~ 8 Mt (high confidence)

Theoretical availability: 2017

3.3 P18-2 gas field

The P18-2 gas field is the largest field in the P18 block, located near the P18-4 field. The P18-2 gas field is also connected to the P18-A platform. The gas field has been producing since 1992, and the original amount of gas in place is estimated at 13.4 bcm. The gas field is expected to cease production in 2018. As part of the EIA of the ROAD project conducted in 2011, an initial risk assessment for CO₂ storage in the P18-2 field has been completed. The field is expected to have much the same geological characteristics as P18-4, and therefore be very suitable for CO₂ storage. Prior to any storage permit application, the condition of a number of suspended and abandoned wells needs to be re-assessed. Based on the amount of gas originally in place, the fields has a theoretical CO₂ storage capacity of 32 MtCO₂.

Storage capacity: ~ 32 Mt (theoretical)

Theoretical availability: 2020 (end production +2 years for characterisation / permitting)

3.4 P15 Complex

The P15 complex is a cluster of gas fields together with the Rijn oil field located approximately 20km north-west from the P18 fields. The gas fields are connected to the P15-D platform, where the gas is processed to sales specification and exported through a 40 km 26" pipeline to the Maasvlakte, near Rotterdam. A number of gas fields, specifically the P15-9, P15-11 and P15-13 are expended but are highly suitable for CO₂ storage. An approximate total CO₂ storage capacity of 34 MtCO₂ is theoretically available. An initial storage assessment of the above fields concluded that the containment characteristics of the field are good and that risks for CO₂ storage are minimal (5.1.2e et al., 2011). The depleted gas fields of the P15 complex are considered as logical follow-on storage sites after P18-4 and P18-2.

Storage capacity: ~ 34 Mt (theoretical)

Theoretical availability: 2020 (end production +2 years for characterisation / permitting)

3.5 Q1 saline formation

The saline formation in the Q1 block that contains the Q1 oil fields could become the prime storage location for CO₂ captured in the Amsterdam and Rotterdam regions. The oil fields in the Q1 block, located at about 40 km west of Den Helder, are close to the end of production, producing both water and oil. Water has been injected to optimize production from the fields. The water has been drawn from the saline formation in the crests of which are located the oil fields. As a result of these production activities, the pressure in the saline formation is now well below the hydrostatic (original) pressure. The voidage created by the production of water and oil can be used for CO₂ storage. A preliminary estimate of the storage capacity of the

saline formation is in the order of 100 Mt CO₂ (5.1.2e et al., 2011). Continuing production of saline formation water is also an option, which could further increase the field's storage potential significantly. In addition to the significant storage capacity, the saline formation can potentially accommodate high to very high injection rates (several megatonnes per well per year).

Storage capacity: ~ 100 Mt + (theoretical)

Theoretical availability: 2024 (needs further site characterisation and test injection, plus permitting)

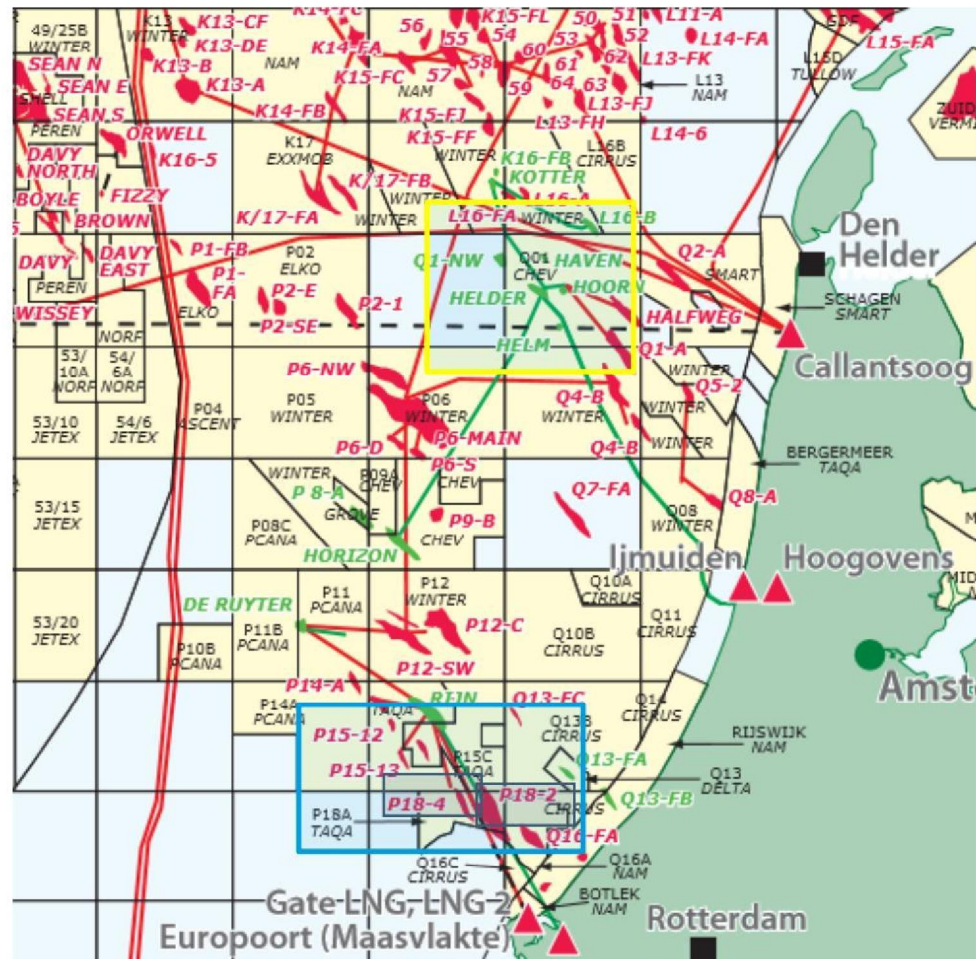

Figure 3: Locations of P18 and P15 gas fields (blue outline), and the Q1 saline formation (yellow outline)

4 Current and future CO₂ users

4.1 Demand from the horticultural sector

The Netherlands greenhouse sector, or 'horticulture under glass', is a global leader in the production and export of vegetables, cut flowers and pot plants. In 2014, the production of these three groups of crops had a total added value of €5.2 billion (LEI, 2015), representing approximately 10% of the total economic output of the entire Dutch agricultural sector.

Sufficient warmth, light and enhanced CO₂ levels in a greenhouse are essential for creating the optimal growing conditions for all commercial crops. The combustion of natural gas in combined heat and power (CHP) installations, is the most common route to create such an environment². Generally speaking, CO₂ concentrations in a greenhouse are normally increased to 600-1000ppm, whereby 400ppm represents atmospheric conditions.

However, steadily increasing natural gas prices, and decreasing electricity prices are having a negative impact on the economic viability of CHP installations. Growers are looking for alternative, more sustainable ways to heat, power and provide CO₂ at their facilities. The use of external CO₂, without the combustion of natural gas is growing in the Netherlands. Pure CO₂ is commercially available, however expensive. Therefore, identifying sources of suitable and affordable CO₂ for the sector can be beneficial both to reduce dependence on natural gas and accelerate the uptake of sustainable energy sources in the sector.

The current OCAP infrastructure delivers approximately 450 kilotonnes of CO₂ to around 500 greenhouses annually, representing approximately 2,000 hectares of production area (20% of total national production area). However the demand for CO₂ from greenhouses within the technically feasible delivery range of the pipeline is assumed to be much higher, at approximately 900 ktonnes per annum. It is further expected that demand for CO₂ in the provinces of North and South Holland could reach 1.2 Mt within 10 years (Ecofys, 2017). Figure 4 below shows the current extent of the OCAP pipeline, possible extensions, current and potential delivery areas and the estimated associated demand.

² Approximately 70% of the total greenhouse area is equipped with a CHP installation.

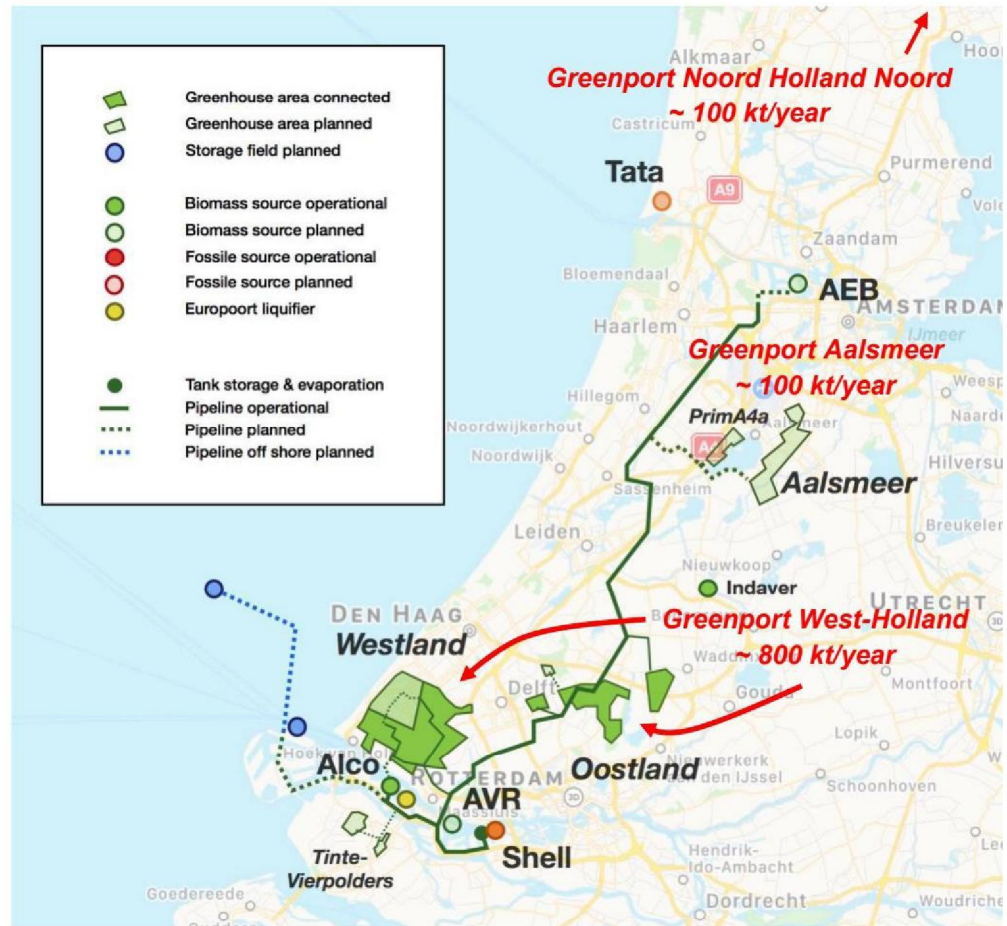

Figure 4 Current OCAP pipeline, potential expansion routes, delivery areas and associated demand (Courtesy of OCAP).

4.2 Future CO₂ users

The future demand for CO₂ has been extensively assessed in the CO₂ Smart Grid Pre-feasibility Assessment (Ecofys, 2017). The report identifies a number of potential process that could require demand for CO₂ in the future (see Table 2). Although additional demand could arise, it's impossible to identify in which locations the demand will occur. With regards to polymer process and methanol production, it would be sensible to assume that such activities may occur within the considerable chemical complex situated around the Rotterdam harbour. Given that the OCAP pipeline is also situated in this region, supplying these new process with CO₂ from the Smart Grid is unlikely to warrant major investments. For carbonate mineralisation, which is generally associated with cement and concrete production, the potential location for such new processes are far less certain, as these activities are not currently found within the vicinity of the OCAP pipeline.

Table 2 CCU technologies potential for the Netherlands between 2017 and 2027 (Ecofys, 2017)

CCU technology	TRL	Current 2017 kt CO ₂	Near term (5 years) kt CO ₂	Long term (10 years) kt CO ₂
Horticulture	9	400-500	850-1000	1200
Carbonate mineralization	4-8	0	100-200	100-300
Polymer processing	8	-	12-23	30-45
Concrete curing	7-8	-	-	30
Synthetic methanol (including methane) ³	8	-	-	220
Methanol yield boosting ⁴	9	630	900	1250
Rounded total⁵		~400	~1000	~1700

1: See appendix C for a discussion on biogenic CO₂

2: These estimates are produced keeping the UK market potential as reference from an earlier Ecofys study for BEIS UK (Not published yet).

3: Potential of synthetic methanol is highly uncertain, see appendix B

4: This potential usually represents on-site captive CO₂ from flue gases of reformer, percentage of non-captive CO₂ is very small. If CO₂ is used through an external CO₂ source then high volumes of CO₂ can be supplied as indicated.

5: Excluding methanol yield boosting, as these CO₂ can be recycled in internal methanol production processes.

CONFIDENTIAL

5 Physical extent and requirements of the CO₂ Smart Grid

5.1 The role and basic operating principles of the CO₂ Smart Grid

During an expert workshop as part of the development of this technical assessment, a number of key operating principles of the CO₂ Smart Grid were discussed and agreed upon. These key principles are outlined below:

- The CO₂ smart grid should be designed to link current and future CO₂ emitters, with current and future CO₂ users.
- The current demand for CO₂ from the horticultural sector should be a catalyst for broader deployment of a CO₂ delivery grid for future applications.
- A 'smart grid' should have the capability to balance supply and demand.
- The smart grid should be able to manage daily demand, as well as seasonal demand.
- The smart grid should be able to improve the security of supply for CO₂ users, but also open new markets for CO₂ suppliers.
- Geological CO₂ storage/buffering should be used when CO₂ demand is low.

5.2 Current extent and capabilities of the OCAP CO₂ Network

The OCAP pipeline is expected to be the foundation, or 'backbone', for the future development of the CO₂ Smart Grid. The OCAP pipeline has a total annual transport capacity of 3-3.5 MtCO₂ at the standard operation pressure of 21 bar, and therefore sufficient to transport the amounts of CO₂ potentially becoming available for the Smart Grid towards 2030.

The OCAP pipeline is in good condition and can certainly operate for a further 20 years without significant renovation work. The pipeline could operate at higher pressures of up to 60 bar, which would increase the total capacity, however this would require additional investment to allow the infrastructure to operate at higher pressures.

5.3 Basic planning and identification of required extensions to supply and demand

In the phase towards 2024, there are three potential extensions of the OCAP pipeline to establish the CO₂ Smart Grid:

Table 3 Possible pipeline connections, lengths and expected realisation dates for the CO₂ Smart Grid

Pipeline connection	Length	To be realised by
OCAP pipeline Amsterdam Westpoort to TATA Steel – Velsen-Noord	~ 30 km	2020
OCAP pipeline Amsterdam Westpoort to AEB Amsterdam	~ 1.5 km	2020
OCAP pipeline inlet station in Botlek Rotterdam to AVR Botlek	< 1 km	2021

It is important to note that there is also an existing disused oil pipeline that has been used to transport oil from the Q1 field in the North Sea to the Amsterdam oil terminals in Amsterdam Westpoort. The pipeline section near the oil terminals is within 2 km of the current OCAP pipeline. On its way to the coast, the trajectory of the pipeline passes to the East of the town of Beverwijk, which is within approximately 5 km of the TATA Steel site in Velsen-Noord. OCAP has investigated the suitability of reusing this pipeline for the purposes of transporting CO₂ and has found limited technical barriers for doing so. Therefore, although the distance between the OCAP end station in Amsterdam Westpoort and TATA Steel in Velsen-Noord is approximately 30 km, the bulk of this distance for the transportation of CO₂ could be bridged by the reuse of this existing pipeline. This opportunity can therefore reduce the costs of extending the OCAP pipeline to TATA Steel considerably.

With regards to the supply of CO₂, particularly for the horticultural sector in Greenport West-Holland, the infrastructure is largely in place to supply the approximate 800 kt CO₂ needed per year. OCAP is also expanding its distribution network to Greenport Aalsmeer, although the current status of the pipeline is not known. Beyond the horticultural sector, it is too early and uncertain to pinpoint where potential pipeline extensions may be needed to reach future CO₂ users.

5.4 Identification of engineering works that could be necessary

Based on the potential connections to future CO₂ suppliers, and assuming the OCAP pipeline would be extended towards TATA Steel partially using an existing pipeline, the following engineering works can be foreseen:

- **Pipelines**
 - Approximate 1.5 km pipeline connection from OCAP pipeline segment in Amsterdam Westpoort to AEB Amsterdam.
 - Approximate 0.5 km pipeline connection from OCAP pipeline inlet station in Botlek Rotterdam to AVR Botlek
 - Approximate 2 km pipeline connection from OCAP pipeline segment in Amsterdam Westpoort to the disused Q1 pipeline.
 - Pipeline connection from Q1 pipeline segment to the East of Beverwijk, to the TATA Steel premises in Velsen Noord (distance may be between ~5-15 km dependent on route of new pipeline)
- **Other equipment**

- Compressor stations may be needed at the new CO₂ sources of AVR, AEB and TATA Steel. The size and type of compression units will be dependent on the amount of CO₂ to be captured, but also the type of CO₂ capture unit chosen at each site. Some capture units result in high pressure CO₂ streams.
- There is also an opportunity to supply the Greenpoort NoordHollandNoord in the Dutch province of West Friesland, with CO₂ from the Smart Grid. However a pipeline will be too costly, to in this instance, a CO₂ liquefaction installation with buffering tanks would be needed to facilitate CO₂ transport by truck and trailer.
- **Geological storage**
 - Suitable CO₂ storage sites can be identified for the advanced stages of the CO₂ Smart Grid, should it become part of a national CCUS infrastructure in the Netherlands.

In realising the above engineering works, no technical showstoppers have been identified. All technology needed to expand the OCAP pipeline to a CO₂ Smart Grid is commercially available from companies operating in the Netherlands.

5.5 Provide high-level estimates of investment requirements for the infrastructure development

It is currently not feasible to provide investment costs for the necessary infrastructure development. Such cost estimates are dependent on, amongst other things, pipeline routing, pipeline dimensioning, material use, operating pressures and capacity utilisation. The potential reuse of an existing pipeline further complicates matters. Once more information be made available by the CO₂ Smart Grid Steering Committee regarding some of the issues listed above, only then can useful cost estimates be derived.

CONFIDENTIAL

6 Conclusions

The development of a CO₂ Smart Grid is technically feasible and no engineering showstoppers have been identified. All technology to realise the infrastructure needed for the concept is commercially available. The greatest technical challenges are associated with the emergence of new and innovative processes to valorise CO₂ to produce low-carbon, market-driven products. Should the CO₂ Smart Grid expand to include geological CO₂ storage, effort will be needed to identify the most suitable and efficient CO₂ storage sites in the North Sea.

It is recommended that this document is used as a basis for discussion in identifying concrete plans for the realisation of a CO₂ Smart Grid, and once further details are made available to TNO by consortium members, the document can be supplemented with further technical analysis and cost estimates.

CONCEPT

7 Referenced material

CBS, 2017. Uitstoot broeikasgassen in 2016 licht gestegen. Accessed (10/11/2017): <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/36/uitstoot-broeikasgassen-in-2016-licht-gestegen>.

Ecofys, 2017. Prefeasibility study CO₂ Smart Grid – The potential of carbon capture, transport, usage and storage. July 2017. Ecofys.

5.1.2e UR, 2015. BINternet: Bedrijfsresultaten en inkomens van land- en tuinbouwbedrijven. Available (4-2-2015): http://www3.lei.wur.nl/BIN_ASP/show.exe

5.1.2e 2011. Independent storage assessment of offshore CO₂ storage options for Rotterdam - Summary report, Utrecht: TNO.

5.1.2e 2014. Energiemonitor van de Nederlandse glastuinbouw 2013; 5.1.2e Wageningen UR (University & Research centre), LEI Report 2014-025.

CONCEPT

**Convenant Shell, Gemeente Rijswijk, Gemeente Den Haag, Provincie Zuid-Holland,
Metropoolregio Rotterdam Den Haag**

Versie 2 januari 2018

Vertrek van Shell uit Rijswijk en de toekomstige invulling van Kessler Park

Aanleiding

- De afgelopen periode heeft Shell een studie uitgevoerd naar alle grote kantoor- en onderzoekslocaties van Shell in de Randstad. Deze evaluatie heeft geleid tot het voorgenomen besluit om de kantoren te concentreren op drie locaties in de Randstad, te weten: Amsterdam, Rotterdam en Den Haag, en om haar locatie Rijswijk op termijn te verlaten.
- Shell heeft in Rijswijk twee bedrijfsvestigingen: Kessler Park 1 en Lange Kleiweg 40, beide gelegen op het bedrijventerrein Plaspoelpolder. Kessler Park 1 is eigendom van Shell en omdat Shell geen vastgoedbelegger en/of ontwikkelaar is heeft zij de intentie om de locatie te verkopen per de datum dat de locatie niet langer voor eigen gebruik benodigd is. Lange Kleiweg 40 is een gehuurd pand.
- Shell heeft naast Kessler Park 1 en Lange Kleiweg 40 nog twee kleine gehuurde kantoren in Rijswijk, voor haar pensioenfondsen: één aan de Winston Churchillaan, met een huurperiode welke afloopt in dec. 2017, en één aan het Boogaardplein (eveneens aflopend). Deze locaties vallen buiten dit convenant.
- Gemeente Rijswijk, Gemeente Den Haag, Provincie Zuid Holland en de MRDH hechten grote waarde aan de aanwezigheid van Shell in de regio. Zowel als grote werkgever en als belangrijke speler in de energiesector in de regio. Een sector waarin een forse transitie speelt om te komen tot een meer duurzame wijze van opwekken en gebruik van energie.

Doel convenant

- Genoemde partijen spreken de intentie uit om samen te werken en de wijze en fasering van het vertrek van Shell uit Rijswijk nader in beeld te brengen. Tevens wensen de convenantpartners de effecten van het vertrek van Shell, in kaart te (laten) brengen
- De gezamenlijke ambitie is een goede duurzame invulling te creëren voor Kessler Park, leegstand te voorkomen en op deze wijze bij te dragen aan de aantrekkelijkheid van Plaspoelpolder op zowel lokaal, regionaal als provinciaal niveau. Hierbij zal onderzoek worden verricht naar A) de mogelijkheden binnen het huidige bestemmingsplan en de door de gemeenteraad vastgestelde Toekomstvisie Plaspoelpolder. Het betreft de mogelijkheden voor een bedrijfsmatige invulling variërend van het aantrekken van internationale bedrijven van significante omvang tot en met het aantrekken van lokaal georiënteerde bedrijven van middelgrote tot kleine omvang. Hiernaast zal onderzoek worden verricht naar B) de mogelijkheden in geval van een verbreding van het bestemmingsplan waardoor tevens wonen (al dan niet gemengd met bedrijvigheid) wordt toegestaan. In dit laatste geval speelt het ruimtelijke aspect (gebiedsontwikkeling) een grote rol en zijn er voor de realisatie extra bestuurlijke stappen nodig.
- Indien er tijdens het onderzoek en het daarbij behorende advies geen unanimititeit bereikt wordt over conclusies van de documenten en adviezen, dan zal het minderheidsstandpunt van de partij of partijen eveneens vermeld worden.
- Partijen houden rekening met de voorkeur van de gemeente Rijswijk voor het vinden van een duurzame invulling binnen het huidige bestemmingsplan en de Toekomstvisie Plaspoelpolder.

- In dit convenant staan nadere procesafspraken genoemd gericht op een gezamenlijk standpunt over de toekomstige ontwikkeling van Kessler Park voor 1 juli 2018.

Shell spreekt de intentie uit om

- Binnen haar netwerk, waaronder ook onderwijs- en onderzoeksinstituten, te informeren naar mogelijke toekomstige gebruikers voor Kessler Park 1 in Rijswijk.
- De komende jaren en binnen de kaders van het Shell Nederland MVO-beleid haar maatschappelijke betrokkenheid bij de gemeente te blijven uitoefenen. Een voorbeeld hiervan is Shells steun voor Resto Van Harte.
- De overheden te betrekken bij het verkoopproces van Kessler Park, door de gezamenlijke uitvoering van het onderhavige onderzoek. Gedurende de looptijd van het onderhavige onderzoek zal Shell de convenant partners geïnformeerd houden over eventuele besluitvorming omtrent de verkoop van Kessler Park. Vooralsnog is het daarbij de intentie van Shell om geen onomkeerbare besluiten te nemen inzake de verkoop voordat het onderzoek is afgerond (juni 2018).

De overheden spreken de intentie uit om

- Contact te onderhouden binnen hun netwerk van regiopartners en economische ontwikkelingspartners, gemeente Delft, het Innovation Quarter, The Hague Business Agency en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat omtrent de mogelijkheden voor vervanging voor Shell als gebruiker van Kessler Park 1 en als grote werkgever in Rijswijk.
- Aan te geven wat de kansen en bedreigingen zijn voor verschillende mogelijke toekomstige soorten gebruik van Kessler Park 1.
- Gezamenlijk binnen de werkgroep afstemming te hebben over de externe communicatie over dit dossier.

Partijen zullen de volgende drie thema's (laten) onderzoeken

1. De voorziene gefaseerde wijze van het vertrek van Shell uit Rijswijk en de te verwachten maatschappelijke en economische effecten hiervan:
 - Nader in kaart brengen van de wijze en fasering van het vertrek van Shell uit Rijswijk.
 - Het in beeld brengen van de verwachte effecten van het gefaseerde vertrek van Shell uit Rijswijk voor de directe omgeving van Kessler Park, de Plaspoelpolder, de gemeente Rijswijk en de regio in zowel positieve als negatieve zin
 - Het voor zover mogelijk bepalen van de verwachte effecten van het gefaseerde vertrek van Shell uit Rijswijk op de verdere ontwikkeling van het energiecluster in MRDH-gebied.
2. Kansen voor Kessler Park:
 - Een gezamenlijk onderzoek naar de toekomstmogelijkheden van de locatie Kessler Park. Welk toekomstig gebruik en welke toekomstige functies kan Kessler Park krijgen? Naar welke functies is er vraag? Wat zijn de wensen, behoeften en ambities van de gemeente Rijswijk, de regio en de provincie? En hoe passen deze binnen het huidige beleidskader?

- Doel van het onderzoek is een goede duurzame invulling te creëren voor Kessler Park, leegstand te voorkomen en op deze wijze bij te dragen aan de aantrekkelijkheid van Plaspoelpolder.
- Mogelijke toekomstige functies die onderzocht zullen worden betreffen:
- A.1: Internationale bedrijvenfunctie: Het aantrekken van één of meer internationale bedrijven van significante omvang en/of het creëren van een “thematische campus” (bijvoorbeeld a la Brainport/HTC Eindhoven)
- A.2: Nationale bedrijvenfunctie: Het aantrekken van één of meer nationaal dan wel lokaal georiënteerde bedrijven van middelgrote tot kleine omvang (incl. kansen voor onderwijsinstellingen).
- B.1: Combineren werken, leren en (zorg-)wonen in Kessler Park
- B.2: Verstedelijking Plaspoelpolder: ruimte voor het toevoegen woningbouw en voorzieningen met in acht neming van de verordening Ruimte.

3. Maatschappelijke bijdrage van Shell:

Verkennen van mogelijkheden van maatschappelijke bijdragen van Shell na het verlaten van Rijswijk. Voorbeelden zijn het leveren van een bijdrage aan de gemeente Rijswijk in de vorm advies inzake energietransitie en onderwijs.

Proces, planning en budget

Proces:

1. Met het ondertekenen van dit convenant wordt er een stuurgroep ingesteld met de vertegenwoordigers van de besturen van de vijf convenantpartners. Deze stuurgroep is opdrachtgever om dit convenant uit te voeren.
2. Met het ondertekenen van dit convenant wordt er een werkgroep ingesteld die de inhoudelijke voorbereiding doet en gedelegeerd opdrachtgever is namens de stuurgroep. Hierin zitten vertegenwoordigers van de vijf convenantpartners uitgebreid met adviseurs en experts.
3. De procesbegeleiding is in handen van de MRDH en zij zal tevens als secretaris van het bestuurlijk overleg optreden. Zij zal samen met de werkgroep een werkplan opstellen.

Planning:

Uiterlijk eerste helft januari 2018		Ondertekening convenant door convenantpartners.
Begin januari – eerste helft februari 2018		De werkgroep formuleert voor de drie onderzoeksthema's specifieke onderzoeksvragen. Vervolgens zal worden bepaald welke vragen me behulp van beschikbare kennis en informatie kunnen worden beantwoord en voor welke onderzoeksvragen assistentie van een of meerdere (internationale) adviesbureaus benodigd is. De uitvraag / uitvragen voor eventuele assistentie vanuit externe adviesbureaus zal in deze fase worden afgerond.
Tweede helft februari - eerste helft april 2018		De werkgroep en de eventuele externe adviesbureaus werken aan de beantwoording van de drie onderzoeksthema's.
Tweede helft april 2018		De werkgroep levert met behulp van de eventuele externe adviseurs een tussenrapportage op aan de stuurgroep. Hierin

		staan de bevindingen voor de vier onderzochte varianten (A.1, A.2, B.1 en B.2). De stuurgroep geeft feedback op de tussentijdse rapportage.
mei 2018		De werkgroep en de eventuele externe adviseurs werken naar aanleiding van de ontvangen feedback een concept eindrapportage uit, inclusief advies aan de stuurgroep. De eindrapportage en het advies worden vervolgens door de bestuurlijke deelnemende partijen teruggelegd in de eigen organisatie waarbij iedereen een eigen besluit neemt over het al dan niet gevolg geven aan het advies. Vervolgens komt de stuurgroep bijeen en spant zich in om te komen tot een gezamenlijk standpunt en advies over de toekomstige ontwikkeling van het Kessler Park.
Uiterlijk 1 juli 2018		Er zal bestuurlijk overleg plaatsvinden gericht op het bepalen van een breed gedragen koers t.a.v. de drie onderzoeksthema's. Partijen zetten zich in voor een gezamenlijk standpunt over de toekomstige ontwikkeling van Kessler Park.

Budget:

Er is een maximaal budget voor onderzoeken en adviezen beschikbaar gesteld van € 100.000 excl. BTW. De inzet is om minimaal 80% van het budget te besteden aan het onderzoek naar kansen voor Kessler Park. Van de totale kosten komt 50% voor rekening van Shell. De overige 50% komt voor gelijke delen voor rekening van de andere partners. Dit zijn de gemeente Rijswijk, de gemeente Den Haag, de Provincie Zuid-Holland en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Het budget zal worden beheerd door de procesbegeleider (MRDH).

Ondertekend door:

Shell Nederland,

5.1.2e

Gemeente Rijswijk, dhr R. van Hemert Wethouder EZ

Gemeente Den Haag, mw S. Bruines, Wethouder EZ

Provincie Zuid-Holland, mw A. Bom-Lemstra, Gedeputeerde economie

MRDH, mw S. Bruines, Voorzitter Bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat

Inhoudsopgave Basisdocument Shell Rijswijk

1. Aanleiding en effecten Shell
 - a. Locatiestrategie Shell
 - b. Verdeling activiteiten in Nederland
 - c. Economisch omvang in Rijswijk
 - d. Toeleveranciers in Rijswijk
2. Gezamenlijke opgave
 - a. Kern uit convenant
 - b. Onderzoeksvragen
3. Shell gebouw Kessler Park
 - a. Basis info uit CBRE-rapport
4. Plaspoelpolder
 - a. Ligging
 - b. Bestemmingsplan
 - c. Overige bedrijven
 - d. Bezetting
 - e. Ontwikkelingen
5. Ruimtelijke-economie en mobiliteit
 - a. Visie ruimte en mobiliteit PZH
 - b. Verstedelijking
 - c.
6. Regionale werklocaties en vraag en aanbod
 - a. Vraag lokaal en regionaal
7. Cluster energie en klimaat opgave
 - a. Cluster in MRDH
 - b. Internationale ontwikkelingen
8. Ervaren herbestemming en herstructurering
 - a. Voorbeelden van elders
9. Bronnen

Kernpunten werkgroep Shell Rijswijk

Provinciehuis Zuid-Holland

9 november 2017

Aanwezig: 5.1.2e (Shell), 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e (Gemeente Rijswijk),
5.1.2e (Gemeente Rijswijk), 5.1.2e (Gemeente Den Haag), 5.1.2e (Provincie Zuid-Holland), 5.1.2e
(Provincie Zuid-Holland), 5.1.2e (Gemeente Delft), 5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e
5.1.2e (MRDH), 5.1.2e (MRDH).

5.1.2e heet allen aanwezigen welkom. Dit is een tweede overleg en vandaag schuift Shell ook aan. Daarnaast heeft zij overlegd met MRDH en zij zijn bereid het proces van samenwerking te faciliteren.

5.1.2e zal het overleg begeleiden. We volgen de rondgestuurde agenda

1. Kennismaking.

Actie: er komt een contactpersonenlijst

2. Terugkoppeling bestuurlijk overleg 3 november

Hierbij waren aanwezig:

5.1.2e Shell Nederland), Jaap Smit, (Cdk), Adrie Blom-Lemstra
(Gedeputeerde Economie), Michiel Bezuijen (burgermeester Rijswijk).

5.1.2e en 5.1.2e geven terugkoppeling op basis van we ze teruggekoppeld hebben gekregen.

- Het was een goed overleg
- Partijen willen een gezamenlijk proces starten
- Ze willen breed zoeken naar oplossingsrichtingen (RO, duurzaamheid)
- Uitwerking over de tijdlijn en rolverdeling is nog niet aan de orde geweest
- Het convenant dat er nu ligt dient nog aangevuld te worden.

3. Ruimte voor vragen

- Deze ruimte is benut bij de agendapunten 2, 4 en 5.

4. Convenant (proces)

Uitwerking van het convenant roept de volgende vragen en suggesties op:

- Welke partijen gaan het convenant ondertekenen?
- Hoe is de verhouding tussen partijen die het convenant ondertekenen en partijen die meewerken (en meebetalen) aan het onderzoek?
- Shell wil graag met een select aantal partijen het convenant tekenen. Ze hebben als eerste hiervoor Rijswijk benaderd.
- Shell heeft de ambitie om voor Kesslerpark in Q1 de verkoop voor te bereiden en Q4 de verkoop af te ronden.
- Vanuit overheden is aangegeven dat dit optimistisch en dat er rekening gehouden dient te worden met reguliere doorlooptijden en daar bovenop de verkiezing in maart 2018.

Actie: 5.1.2e verkent welke partijen naast Shell en Rijswijk het convenant willen tekenen en er wordt een definitieve versie van het convenant opgesteld.

5. Opdracht in te huren bureau (inhoud)

Toelichting Shell

Shell international kiest er voor op het HQ in Den Haag te houden en de activiteiten daar uit te breiden. Het aantal Techlabs gaat wereldwijd terug naar drie en een daarvan is in Amsterdam. Shell Nederland blijft in Rotterdam. Shell blijft dus sterk aanwezig in Nederland en deze regio in het bijzonder. De consequentie van deze indeling is dat de locaties in Rijswijk in 3-5 jaar overbodig zijn.

De ambitie van Shell is om Kesslerpark af te stoten. Na 60 jaar in Rijswijk wil men dat op een nette wijze doen. Dus geen langdurige leegstand, geen winstmaximalisatie maar een goed plan. Er ligt een onderzoek van **buiten verzoek** ten grondslag aan het besluit van Shell.

Actie: dit plan van **buiten verzoek** kan in een volgend overleg toegelicht worden.

Inhoudelijke vragen, wensen en suggesties:

- Er is een gezamenlijk belang om Shell te behouden in Nederland.
- Er is de wens om te kijken naar de ontwikkelmogelijkheden voor het energiecluster in de regio Den Haag (en de transitie die daar op ons afkomt).
- We willen de kennis benutten van de aanwezige partijen bij diverse oplossingsrichtingen (zorg, campus, wonen, energie, industrie).
- Den Haag werkt aan een kantorenvisie (begin 2018). Vermoedelijk komt hieruit voort dat er behoefte is aan extra ruimte voor kantoren in buurgemeenten.
- Ook op het schaalniveau van MRDH wordt er gekeken naar werklocaties in brede zin.
- Op provinciaal niveau wordt er gekeken naar de verstedelijkingsas Plaspoelpolder- Station Rijswijk – In de Bogaard.
- **buiten verzoek**

6. Afspraken

- Het volgende overleg van de werkgroep is bij Shell in Kesslerpark (in week van 27 november). Dan gaan we in op het verzamelen van basisinformatie, het opzetten van een onderzoek en de samenwerking. Dit moet leiden tot een gezamenlijk projectplan.

Actie: MRDH zal dit inplannen.

- Er komt een overleg van Shell met Rijswijk en MRDH ter voorbereiding hierop (16 november).

Actie: MRDH zal dit inplannen.

- De wethouder van Rijswijk meldt in de bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat van MRDH (16-11) de voortgang van dit thema.

Actie: Rijswijk.

Overleg met : 5.1.2e – Shell Nederland BV
Aanwezig : 5.1.2e &
5.1.2e – PZH
Onderwerp : Oriënterend gesprek n.a.v. Festival van de Toekomst
Datum : 8 Februari 2017

A. Kennismaking & introductie

B. Gesprek toekomst van Zuid-Holland n.a.v. Festival van de Toekomst

- welke rol ziet Shell voor zich (in Nederland / Zuid-Holland) in de energietransitie?
- op welke hernieuwbare energiegebieden ziet zij zich actief worden: geothermie? Meer wind/power to X? Innovaties voor procesindustrie / biochemie?

C. Mogelijkheden

- waar kan Shell betekenis hebben bij de realisering van Watt Anders? – zie bijlage Watt Anders
- North Sea Energy Lab
- mogelijkheid onderzoeken van Groene Cirkel traject i.s.m. Shell NL Raffinaderij

D. Afspraken, planning en mogelijke vervolgacties

1. Opening, Vaststellen Agenda, Mededelingen, Verslag

Aanwezig:

Bestuurlijk

- Dhr. Van der Borg (burgemeester gemeente Molenwaard)
- Dhr. Duijvestijn (wethouder gemeente Westland)
- Dhr. Förster (wethouder gemeente Delft)
- Dhr. Van Hemert (wethouder gemeente Rijswijk, vervangt mw. Bruines)
- 5.1.2e buiten verzoek
- Dhr. Strijk (wethouder gemeente Leiden)
- Mw. Bom-Lemstra (voorzitter, gedeputeerde Provincie Zuid-Holland)

Extern

- 5.1.2e buiten verzoek voor agendapunt 2)

Ambtelijk

- 5.1.2e (Provincie Zuid-Holland, voor agendapunten 2 en 3)
- 5.1.2e (Provincie Zuid-Holland, verslag)

	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e
5.1.2e	buiten	5.1.2e		5.1.2e

5.1.2e

buiten verzoek

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Dhr. Van Hemert meldt dat Shell met 2.000 medewerkers vertrekt uit Rijswijk. Er wordt een convenant opgesteld met de MRDH, de gemeenten Rijswijk en Den Haag, Shell en de Provincie Zuid-Holland om samen naar de toekomst te kijken van de Shell locatie op de Plaspoelpolder. De gemeente Rijswijk heeft een voorkeur voor het behouden van de economische functie.

5.1.2e ondersteunt deze inzet. Hij voegt eraan toe dat we het contact met Shell, dat meer wil investeren in het netwerk in de regio, moeten intensiveren.

Mevr. Bom-Lemstra ondersteunt zijn oproep. Shell kan een grote rol spelen in de energietransitie en een circulaire economie.

5.1.2e

buiten verzoek

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

buiten verzoek

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

buiten verzoek

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

buiten verzoek

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

PROVINCIAAL BESTUUR VAN ZUID-HOLLAND

CONCEPT

Besluitenlijst van de vergadering van Gedeputeerde Staten van 28 november 2017

Aanwezig: Smit (voorzitter), Baljeu (vanaf 10.30 uur), Bom-Lemstra (vanaf 10.30 uur), 5.1.2e, Vermeulen, Weber, De Baas (secretaris), Koedam (communicatie) en Gerrits (verslag)

Afwezig:-

1.1 Opening

1.1	Besluitenlijst vergadering 21 november 2017	Ongewijzigd vastgesteld.
1.2	Uitnodigingen	Besproken.
1.3	Weekoverzicht	Kennis van genomen.
1.4	Lobbyzaken	Kennis van genomen.
1.5	Voortgang statenvragen	Kennis van genomen.
1.6	Rapportage bestuurlijke mandaatbesluiten	Kennis van genomen.
1.7	Rapportage openstaande GS-besluiten met machtigingen voor aanpassing	Kennis van genomen.
1.8	Overzicht openstaande moties	Besproken.

2.	Besluitvorming	Blz.
3.	Terugkoppelingen, vooruitblik en interne beraadslaging (met onder meer de nabespreking en vooruitblik PS / Commissies)	Geen bijzonderheden.
4.	Rondvraag	Geen.

Besluitenlijst van de vergadering van Gedeputeerde Staten van 28 november 2017

Besluitvorming

volgnr.	rapporteur	nummer	onderwerp	beslissing
A1	Baljeu	PZH-2017-623188986	Rapportage Doeltreffendheid subsidies	Advies: 1. Vast te stellen de Hoofdlijnenrapportage evaluatie doeltreffendheid subsidies inclusief bijlage Beleidstheorieën; 2. Vast te stellen de GS-brief Evaluatie doeltreffendheid subsidies 2015-2016; 3. Vast te stellen de publiekssamenvatting inzake de doeltreffendheid van subsidies. Besluit: vastgesteld met een machtiging voor de portefeuillehouder om twee punten aan te vullen, één ten aanzien van de milieuzones en één ten aanzien van de Uitvoeringsregeling Groen. Ten slotte wordt in de publiekssamenvatting 'burgers' vervangen door 'inwoners'.
A2	Vermeulen	PZH-2017-617145237	Bestuursovereenkomst capaciteitsuitbreiding A27 Houten-Hooipolder nazending	Advies: 1. De Bestuursovereenkomst capaciteitsuitbreiding A27 Houten - Hooipolder aan te gaan met de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, de provincies Utrecht en Noord-Brabant, de waterschappen Brabantse Delta en Rivierenland, het Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden en de gemeenten Geertruidenberg, Giessenlanden, Gorinchem, Houten, Nieuwegein, Oosterhout, Vianen, Werkendam en Zederik; 2. Gedeputeerde 5.1.2e te machtigen de Bestuursovereenkomst capaciteitsuitbreiding A27 Houten - Hooipolder namens GS te ondertekenen; 3. Vast te stellen de publiekssamenvatting over het aangaan door Gedeputeerde Staten van de bestuursovereenkomst capaciteitsuitbreiding A27 Houten - Hooipolder. Aangezien de Commissaris van de Koning, na rechtsgeldige besluitvorming door GS, bevoegd is de juridische binding aan te gaan, is het advies aan hem een machtiging af te geven aan gedeputeerde 5.1.2e om de bestuursovereenkomst capaciteitsuitbreiding A27 Houten - Hooipolder namens de

Besluitenlijst van de vergadering van Gedeputeerde Staten van 28 november 2017

Besluitvorming

volgnr.	rapporteur	nummer	onderwerp	beslissing
				provincie Zuid-Holland te ondertekenen.
				Besluit: vastgesteld conform advies.
A3	Weber	PZH-2017-613428268	Partiele herziening PAS AERIUS M16L	Advies: 1. In te stemmen met de herziening van het programma Programmatische Aanpak Stikstof (PAS M16L); 2. In te stemmen met de geactualiseerde gebiedsanalyses ten behoeve van de herziening van het programma Programmatische Aanpak Stikstof; 3. In te stemmen met de Nota van Antwoord op de zienswijzen Herziening Pas M16L; 4. Vast te stellen de informatieve brief aan PS inzake de herziening van het programma Programmatische Aanpak Stikstof; 5. Vast te stellen de brief aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit waarbij wordt ingestemd met de herziening van het programma Programmatische Aanpak Stikstof; 6. Vast te stellen de brief aan de Wethouder Financiën, Organisatie, Haven, Binnenstad en Sport van de gemeente Rotterdam, waarbij de bestuurlijke toezeggingen worden gedaan om – binnen de bevoegdheden van GS - de • gereserveerde ontwikkelingsruimte die niet beschikbaar kan worden gesteld in de eerste PAS-periode, beschikbaar komt bij de tweede PAS-periode voor zover in de eerste PAS-periode nog sprake is van een tekort aan ontwikkelingsruimte voor het project 'haven- en industrieel complex Rijnmond' van het Haven- en Industrieelcomplex Rotterdam; • aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit voor te stellen dat het project 'haven- en industrieel complex Rijnmond' ook na 2021 opnieuw